Horizon-TAAL

november - december 2017 Jaargang 49 - nummer 288

Marjorie Boulton (1924 - 2017)

www.esperanto.be

Met steun van de Vlaamse Gemeenschap

INHOUD

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w.
49ste jaargang - september-oktober 2017
Verschijnt de 1ste van elke oneven maand
Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd

Redactie en administratie: Vlaamse Esperantobond v.z.w. - Lange Beeldekenstraat 169, BE-2060 Antwerpen - tel.: 03 / 234 34 00 - Epost: horizon.taal@esperanto.be
webstek: http://www.esperanto.be/fel/nl

Abonnementen: 30,00 EURO

Rekeningen: t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen
KBC IBAN BE31 4025 5105 3155, BIC: KREDBEBB
de Post IBAN BE66 0000 2653 3843, BIC: BPOTBEB1

Redactie: Piet Glorieux (piet.glorieux@gmail.com)

Tekstopmaak: Eriko D'Hondt (eriko@telenet.be)

Clubactiviteiten: Katja Lödör (lodorkatja@skynet.be)

Medewerkers: Marc Cuffez, Kevin De Laet , Petro De Smedt, Ivo Durwael, Piet Glorieux, Cyreen Knockaert, Katja Lödör, Kris Panis, Yves Nevelsteen, Paul Peeraerts, Roland Rotsaert, André Ruysschaert, Mireille Storms, Emiel Van Damme, Lode van de Velde, Dan Van Herpe, Ivo Vercammen e.a.

Verantwoordelijke uitgever: Flandra Esperanto-Ligo, Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, Belgio

TEN GELEIDE

Er zijn Esperantogebruikers die vinden dat we 'la interna ideo', het ideeëngoed van Zamenhof, het best niet te veel bekendmaken. Het zou Esperanto kunnen "verbranden", er de verspreiding van tegengaan.
Sta me toe daar niet mee akkoord te gaan. Inderdaad, wij esperantisten moeten niet met ons hoofd 'in de wolken' lopen en ons opsluiten in 'geheimtaal-kringen'. Integendeel, we moeten op alle mogelijke manieren proberen in de kijker te komen, Esperanto gebruiken in zo veel mogelijk (niet-Esperanto)toepassingen en Esperantocursussen organiseren.
Anderzijds vind ik dat we de emotionele kant van Esperanto niet uit het oog mogen verliezen. Eerlijk gezegd, als Esperanto alleen maar een taal is, een "zakelijk" middel om beter te kunnen communiceren, dan hoeft het voor mij niet. Ik wil met Esperanto het gevoel hebben – om het met grote woorden te zeggen – te werken aan het visioen van een betere wereld. En als er iets is wat de grote massa van Esperanto heeft onthouden, dan is het die achterliggende idee.
Waarom anders zouden er af en toe sociaal voelende organisaties, zoals nu ook Vredeseilanden, zijn die, bewust, een Esperantonaam kiezen? Over dit en andere dingen kan je in dit nummer meer lezen.

Piet Glorieux

U wordt uitgenodigd op de **Algemene Vergadering van de Vlaamse Esperantobond**.

Deze heeft plaats op 2 december 2017 te 14 uur.
De vergadering gaat door in het Esperantocentrum, Lange Beeldekensstraat 169 te Antwerpen.

Dagorde:

- Goedkeuring verslag vorige AV
- Aanpassing huiŝoudelijk reglement
- Begroting 2018
- Werkplan 2018
- Contract VEB – La Verda Stelo (onder voorbehoud)
- Openingsfeest Esperantocentrum 2018
- Diversen

Uitnodiging tot **Nationaal Zam-feest**
op 16 december a.s. van 11.30 tot 17 uur
in Cultuurcentrum De Pianofabriek, zaal Zabriskie Point (kelderverdieping)
(Fortstraat 35, 1060 Sint-Gillis)
Thema: Portugal. Amusementsprogramma en maaltijd.
Meer info op www.esperantobruselo.org

UNIVERSALA KONGRESO ESTAS URBO DE GASTOJ

In zijn openingsspeech tijdens het UK in Seoel noemde Mark Fettes het congres de Culturele Hoofdstad van de Esperantisten, waar ze zich zowel thuis voelen als te gast. Hierbij de (nagenoeg) complete tekst van de speech.

Estimataj honoraj gastoj, karaj kongresanoj,

[...]

Wij zijn dus in zekere zin een stad van gasten. Laten we daar eens eventjes over nadenken. Inderdaad, er zijn verschillende soorten gasten – zelfs onder esperantisten! Er zijn gasten die de koelkast en het wijnrek leegmaken, met moddervoeten door het huis wandelen, de hond schoppen en de buren beledigen. Anderzijds zijn er gasten die een geschenkje meebrengen, een complimentje geven voor de maaltijd, helpen bij het schoonmaken en spelen met de kinderen. Te gast zijn is geen eenvoudige zaak. Men moet het leren en – geloof mij – altijd opnieuw, want bij elke nieuwe reis ontmoet men nieuwe mensen, nieuwe culturen en nieuwe situaties. Leren goed te gast zijn is als talen leren; er blijven voortdurend dingen om te ontdekken.

Ik denk dat Ludoviko Zamenhof, de auteur van Esperanto, ook onze eerste grote theoreticus was van het te gast zijn. Al in *La Unua Libro* schrijft hij over zijn visie op een taal, die "*zich niet opdringt in het huiselijk leven van de volkeren, maar die – althans in landen met een diverstalige bevolking – de alledaagse taal van het land zou kunnen zijn*". Zo'n omschrijving van Esperanto roept het beeld op van een goede gast, die het huiselijk leven van zijn gastheren nauwelijks hin-

Pont-Kunveno en la Parlamento de Suda Koreio

La 28-an de julio 2017 okazis internacia kunveno kun 130 personoj el 21 landoj en la seula Parlamenta Palaco. De la 14-a ĝis la 17-a horo ili diskutis pri la reunuiĝo de la du koreaj Ŝtatoj. La kunvenon partoprenis la vic-prezidanto de la Nacia Asembleo (Korea Parlamento), du estroj de la politikaj partioj kaj parlamentanoj. Vigla debato ekis inter la kunsidestro Profesoro So Gilsu kaj la 14 podianoj. Evidente ĉiu partoprenanto havas informojn de siaj amaskomunikiloj kaj de siaj lernolibroj pri historio, de siaj vojaĝoj kaj de siaj renkontiĝoj. Tio multe riĉigis la ideointerŝanĝojn.

Tiu kunveno okazis sub la aŭspicioj de la seula grandurbo kaj ĝin organizis Korea Esperanto Asocio (KEA) kadre de la tutmonda Kongreso de la Universala Esperanto Asocio (UEA). La debato okazis en Esperanto. Samtempa interpretado estis farita por koreaj ne-esperantistoj.

dert, maar integendeel waardevolle geschenken meebrengt, waaronder uitgebreidere communicatiemogelijkheden en een grotere gelijkheid. Het homaranismo, waar Zamenhof zich vijfentwintig jaar later met alsmaar meer energie op zal toeleggen, kunnen we dan zien als het vervolg van zijn gehechtheid aan de ethiek van het 'te gast zijn'. Want het homaranismo is in essentie gebaseerd op de principes van harmonisch samenleven met andere mensen. De *Deklaracio pri Homaranismo* is a.h.w. een catalogus van tips over hoe 'te gast zijn' in een wereld met een grote diversiteit van talen, culturen en religies.

Dit jaar herdenken we honderd jaar overlijden van Zamenhof. Over de hele wereld hebben ceremonies, symposia en conferenties plaats, die gewijd zijn aan zijn levenswerk. Maar ik wil pleiten voor een nog groter begrijpen van zijn betekenis, als een schakel in het voortdurende streven van de mensheid naar een harmonieus samenleven op onze kleine en unieke planeet. Het lijkt me duidelijk dat, mocht Zamenhof vandaag leven, hij zich zonder voorbehoud zou aansluiten bij diegenen die oproepen tot een meer ecologisch gedrag van onze huidige samenlevingen. Zoals we allen kunnen vaststellen, neigt onze industriële samenleving, een uitvinding van de laatste eeuwen, naar een te grote, zelfs ongebreidelde exploitatie van de natuur, vergelijkbaar met een gedrag van de meest onaangename gast die men zich kan inbeelden: hij maakt niet alleen het huis vuil, hij vernielt het ook. Dat is nu net het tegendeel van het gedrag dat Zamenhof zou aanraden, want als wij zijn gedachten volgen, kan een homarano niets anders zijn dan een goede aardbewoner. In beide gevallen gaat het over goed te gast zijn, met een overeenkomstig ethisch doen en laten: zich voorzichtig bewegen, de andere graag zien, streven naar duurzame relaties van wederkerigheid. Als de 'ander' een dier, plant, rivier, woestijn, bos, of een ander deel van de natuur is, dan wenst men dat evenzeer.

Deze gedachten kwamen bij me op als inleiding op het congresthema van dit jaar: "Toerisme en ontwikkeling: wegen naar duurzaamheid". Op het eerste gezicht lijkt dit veraf te liggen van de ideeën van Zamenhof, in wiens teksten men vergeefs zal zoeken naar woorden als "duurzaamheid" en "ecologie". In die tijd waren die woorden nog niet uitgevonden. Bij nader inzien echter vindt men veel overeenkomsten tussen zijn redenering en deze hedendaagse concepten. Duurzaamheid is eigenlijk een moderne manier om te spreken over 'zich-niet-opdringen', dat Zamenhofse concept dat we al terugvinden in La Unua Libro. Duurzame gemeenschapsontwikkeling is ontwikkeling die de impact van samenlevingen op de ecologische en culturele systemen die haar in stand houden, beperkt. Duurzaam toerisme is dat soort toerisme dat zich gedraagt in overeenstemming met de behoeften en draagkracht van het gastland en -volk en op die manier bijdraagt aan zijn economisch, ecologisch en cultureel welbevinden. Als een goede gast.

Een goede gast wil ook leren van zijn gastheren/vrouwen. En daarom nodig ik je uit om me enkele minuten te vergezellen door het levensverhaal van een Koreaanse denker, een man die meer dan duizend jaar voor Zamenhof leefde, maar die m.i. spiritueel verwant is met hem. Zijn naam is Choi Chi-Won; …/… Net als Zamenhof werd hij geboren in een land aan de rand van een groot rijk, de Chinese Tangdynastie. Zamenhof werd opgevoed in het Russisch groeide en reisde naar Moskou om er aan de universiteit te studeren, Choi werd opgevoed in het Chinees en reisde, nauwelijks 11 jaar oud, naar Xian om er zich in te schrijven in het klassieke keizerlijke onderwijssysteem; hij blijft tot zijn zevenentwintigste weg uit Korea. Beide figuren kwamen naar huis met de vaste overtuiging dat hun samenleving nood heeft aan een spiritueel-ethisch reveil. Zij zouden er zich de rest van hun leven op toeleggen.

[…]

Het schip kwam volgens plan elk half jaar;
De nietsnut schaamt zich om, in 't paars gekleed, huiswaarts te keren.
Een plots afscheid in Uusjeng bij 't vallen van de bladeren;
Nog een blik op Sjilla, met verre bloemen aan de einder.
Geelzucht in de vallei zoekt zijn weg, lang en hoog;
De varkens van Ljaudong lezen schaamteloos de aren.
Vastberadenheid is nodig nu, om het zich nadien niet te berouwen.
Ik toost op de magische schoonheid van de natuur van Guanglinga.

Choi Chi-Won

Op basis van zijn grondige kennis van de leer van Confucius, Lao-Tse en Boeddha, pleitte Choi voor het samengaan van die verschillende leerstelsels in een gemeenschappelijk, harmonieus geheel dat hij pung-nyu noemde, letterlijk "gedragen worden door de wind", een soort serene en openhartige levensvreugde. De natuur nabij zijn was een essentiële dimensie van deze spirituele zienswijze. Choi bracht dit in de praktijk door de laatste decennia van zijn leven door te brengen als eenzame wijze in de bergen, waar hij vele gedichten met de natuur als thema en filosofische en geschiedkundige traktaten schreef.

En toch moeten we toegeven dat beide personen op een of andere manier mislukten, rekening houdend met hun eigen maatstaven. Zamenhof stierf, zoals we weten, tijdens de Eerste Wereldoorlog, uitgeput en bedroefd om die explosie van vijandschap tussen volkeren, waartegen hij zijn hele leven had gevochten. En Choi leefde lang genoeg om het uiteenvallen van twee dynastieën, de Chinese Tang en de Koreaanse Silla, mee te maken. Het waren twee dynastieën die hij had proberen te vernieuwen en een andere richting uit te sturen.

Wat kunnen wij dan leren van beide denkers, een Joods-Russische en een Koreaans-Chinese, die in tijd, plaats en tradities ver van elkaar verwijderd waren? Ten eerste, dat het streven naar het begrijpen van de wereld als mens, buiten de beperkingen van zijn eigen opvoeding, een universeel iets is. Het is duidelijk ook een moeilijke zoektocht, waarin men, zoals Zamenhof zegt, "tegenslagen en spot" riskeert. Zelfs Choi, wiens werk gedurende lange tijd werd beschouwd als een wezenlijk onderdeel van het Koreaanse erfgoed, had in moderne tijden te kampen met kritiek van nationalisten, die zijn liefde voor de Chinese cultuur als een verraad aan het vaderland beschouwden. De strijd tegen chauvinisme en vreemdelingenhaat is een eeuwige strijd, die men wellicht nooit definitief zal winnen.

Ten tweede, bij beide denkers zien we dat liefde voor de mensheid in het algemeen samengaat met liefde voor de eigen gemeenschap, het eigen land en, zeker bij Choi, de eigen grond. Een goede gast zijn, leert men niet alleen door te reizen, ook thuis moet men het leren en in de praktijk brengen. Zamenhof was vanzelfsprekend een toegewijde zoon, broer, echtgenoot en vader; hij was ook een ontwikkelde jood, een "jood uit het getto", zoals hij zichzelf noemde, en zijn levenswerk vertoont veel sporen van die gehechtheid aan dat alles. Choi, die was teruggekeerd naar Korea om voor zijn ouders te zorgen, ontdekte zijn spirituele relatie tot de natuur in de jaren daarna en bracht deze ook tot uitdrukking. Dit lijkt mij een belangrijk en soms onderschat aspect van de Esperantotraditie – dat onze beweging niet alleen reislust en internationale vriendschap cultiveert, maar ook appreciatie van de eigen wortels, zeker qua taal maar ook qua cultuur en zelfs qua ecologie. Dat is zeker een deel van de weg die leidt naar duurzaamheid, en die voer voor discussie is tijdens dit congres.

Ten derde, die ethiek van het te gast zijn, die Choi en Zamenhof elk op hun eigen manier overdachten en construeerden, heeft niet alleen een wetenschappelijke kant maar ook een artistieke. Het is voor mij dan ook geen toeval dat beide personen ook poëten waren, die hun bekendste ideeën vaak door middel van verzen en metaforen uitdrukten. Voor ons, esperantisten, dragen de "muroj de miljaroj, la monto granita, la stelo en nokta ĉielo", en vele andere stijlfiguren bij tot ons zelfbegrip. Choi bracht de gemoedstoestand van een mens, op weg tussen de plaatsen waar hij zich thuis voelde, onder woorden met simpele natuurbeelden (zie kader).

Als je wat droefenis bespeurt in deze regels, heb je zeker gelijk. Een goede gast, een goede toerist, draagt heimwee met zich mee. En ik bedoel niet alleen heim-

wee naar zijn fysieke thuis, maar ook naar het thuisgevoel, naar het zich opgenomen voelen. Want is het niet dat waar wij, congresgangers, naar op zoek zijn als wij honderden en duizenden kilometers ver reisden om hier samen te zijn: ons gedurende één week stadsgenoten voelen? Wij vinden – of hopen te vinden – een gevoel van behoren tot, dat anders is dan hetgeen we voelen in onze woonplaats, een alternatief thuisgevoel dat onze andere gevoelens van ergens bij horen aanvult en verrijkt.

Ziedaar onze tegenstrijdige conclusie. Een duurzame toerist – in Zamenhoftaal een homarano – is een persoon die zich altijd en overal zowel thuis als te gast voelt. Wij bewegen ons met zorg bij de anderen thuis, want wij begrijpen dat hun thuis ook de onze is. Wij behandelen ons eigen 'huis' voorzichtig en met liefde, want wij begrijpen dat wij ook daar uiteindelijk maar te gast zijn. Inderdaad, wij zijn allemaal gasten op deze aarde, die wij maar voor al te korte tijd bezoeken, nauwelijks lang genoeg om onszelf te begrijpen, en nog minder onze medeaardbewoners. Dat is ons lot, zoals onze grote voorgangers Choi en Zamenhof ons probeerden duidelijk te maken, met hun werk en hun leven.

De congresweek ligt voor ons. Ik hoop dat jullie je al thuis beginnen te voelen in onze stad van gasten. Ik hoop dat het rijke programma jullie vele gelegenheden zal geven om je opgenomen te voelen, om bij te leren over onze cultuur, om ons esperantist-zijn te ontwikkelen. Ik hoop dat jullie – als jullie uit een ander land kwamen – ook de kans te baat zullen nemen om Korea te leren kennen, de thuis van de Koreanen, maar ook van de Koreaanse natuur, zonder dewelke het Korea niet zou zijn. De weg naar duurzaamheid gaat via duizenden en duizenden van dergelijke ervaringen, die ons leren te houden van de diversiteit van de wereld en te werken voor zijn bescherming en verzorging. Als goede gasten.

Mark Fettes

UEA-voorzitter
Bron: La Kongresa Kuriero n-ro 3
vertaling: Piet Glorieux

UNESCO-KOERIER IN HET ESPERANTO

Tijdens het voorbije Wereldcongres in Seoel werd bekendgemaakt dat UNESCO-Koerier, het tijdschrift van de Cultuurorganisatie van de Verenigde Naties, vanaf deze zomer ook in Esperanto-vertaling verschijnt. UNESCO-Koerier verscheen tot op heden in zeven talen, de zes officiële talen van de **Verenigde Naties** (Arabisch, Chinees, Engels, Frans, Russisch en Spaans) en Portugees. Esperanto is dus de achtste taal.

EKPAROLU: ERVARINGEN VAN EEN ONKLO...

In een vorig nummer kwam het al ter sprake. Ekparolu is een project van het programma edukado.net dat de bedoeling heeft om beginnende Esperantosprekers (“genevoj”) samen te brengen met vlotsprekende Esperantogebruikers (“geonkloj”) (1). Via Skype neemt een nev(in)o contact op met een onkl(in)o en kan hij/zij spreekvaardigheid inoefenen en dadelijk feedback krijgen van de onkl(in)o. Voor een taal als Esperanto, waarvan de gebruikers nogal dun gezaaid zijn, is dit een welgekomen mogelijkheid. Daarnaast is het natuurlijk ook handig voor de vele mensen die Esperanto op hun eentje leren, bv. via de Duolingo-app.

Nev(in)o of onkl(in)o worden is vrij eenvoudig.
Voor kandidaat-genevoj. Eerst doe je een kleine test om je spreekvaardigheid te testen: een minimum aan kennis is nodig, anders is communicatie wel moeilijk. Daarna kan je inloggen en een sessie kiezen uit de kalender die door de geonkloj is ingevuld. Tijdens zo’n sessie, die in principe een halfuur duurt, kan je skypen met de onkl(in)o. Je beslist vrij welke onkl(in)o je kiest. Je kan je wel maar voor maximaal tien sessies inschrijven. Overigens, alles is gratis.
Voor kandidaat-geonkloj is de test natuurlijk strenger. Zij moeten minstens een KER B2-niveau gehaald hebben (niet noodzakelijk te bewijzen via een officieel KER-diploma), maar ze hoeven niet noodzakelijk onderwijservaring te hebben (dat heb ik ook niet).

Ondergetekende is sinds april dit jaar “onklo” bij Ekparolu. Sindsdien heb ik een beperkt aantal sessies gehad met mensen van Brazilië, VS, Nederland, Duitsland, Italië en Spanje. Het is telkens een verrijkende ervaring en de gesprekspartners zijn je heel dankbaar. Soms loopt de sessie langer uit dan gepland, maar daar beslis je zelf over. Meestal verloopt het gesprek heel vlot – een enkele keer was het niveau van een nevo wat beperkt.

Bij deze zou ik een oproep willen doen aan de lezers. Wie denkt dat hij baat kan hebben bij meer spreekvaardigheid in een internationale context, moet zich beslist eens aanmelden als nev(in)o bij Ekparolu. Anderzijds, wie denkt dat hij over voldoende Esperantobagage beschikt om een beginner te begeleiden, kan zich inschrijven als onkl(in)o: je zal er geen spijt van hebben!

Meer info op www.edukado.net, optie Ekparolu.

(1) Een beetje taalles

‘-in-’ is het woorddeeltje waarmee je de vrouwelijke vorm van een mens of dier specificeert.
‘ge-’ is het voorvoegsel waarmee je een groep van personen met verschillend geslacht aangeeft.
‘-j’ is het achtervoegsel dat het meervoud aangeeft.
Dus
nevo <=> neef nevino <=> nicht genevoj <=> neven en nichten
onklo <=> oom onklino <=> tante geonkloj <=> ooms en tantes

Piet Glorieux

IN MEMORIAM: MARJORIE BOULTON

Op 30 augustus ll. overleed op 93-jarige leeftijd Marjorie Boulton, één van de meest gewaardeerde Esperanto-auteurs, erelid van de Wereld-Esperantobond.

De literaire carrière van Marjorie Boulton begon in 1949, toen ze als 25-jarige een (Engelstalige) dichtbundel uitbracht. Daarna publiceerde ze een dertigtal boeken in de meest diverse genres. Poëzie, proza, toneelstukken, literatuurstudies in het Engels en het Esperanto verschenen van haar hand, maar ook luchtigere artikels in *Monato*. Het Engelstalige publiek kent haar wereldwijd als literatuurwetenschapper, het Esperantopubliek kent haar – evenzo wereldwijd – ook als dichteres en grote kattenvriend.

In een artikel, verschenen in *Libera Folio* van 2005, schrijft Baldur Ragnarsson: "*Marjorie Boulton is één van de productiefste en meest geliefde auteurs in de Internationale Taal. Haar literair werk wordt gekenmerkt door subtiele kunst, eerlijkheid en humanisme. En via haar educatief werk onderricht ze met een veelheid aan ideeën en onderhoudt ze de lezer met een altijd aanwezige humor.*"

In een hommage naar aanleiding van de uitreiking van de Esperanto-Cultuurprijs van de stad Aalen aan dr. Marjorie Boulton in 1998 zei Baldur Ragnarsson:

In haar eerste Esperantogedicht, Marborda Ŝtono [strandkei], geschreven in 1951, beschrijft Marjorie, de dichteres, op dat moment een 27-jarige jonge vrouw, een wandeling langs de kust terwijl ze in een ellendige stemming verkeert, geen zeldzaamheid als je jong bent. Toevallig bemerkt ze een eivormige steen tussen de rotsen en pakt hem op, de steen komt tot leven in haar hand, en op mysterieuze wijze komt bij haar een gevoel van "vertrouwen in de toekomst" en "nieuwe hoop" op. De jonge dichteres voelt haar gemoed veranderen, van ellendig naar vol van vertrouwen. Die transformatie in haar leven is beslissend om zich te wijden aan artistieke creatie in de Internationale Taal Esperanto.

Die transformatie geeft haar een groeikracht, die snel een overvloedige en gevarieerde oogst oplevert: vier jaar nadien verschijnt haar eerste dichtbundel in het Esperanto, Kontralte, die niet minder dan 273 pagina's dichtwerk telt. Het zijn gedichten die ongewoon zijn in de toenmalige Esperantoliteratuur, gedichten over vrouwelijkheid in de diepste betekenis, die nu nog schandaal zouden verwekken indien ze in een nationale taal zouden verschijnen. Vier jaar later volgt een andere dichtbundel, met de eenvoudige titel Eroj, die 349 pagina's gedich-

ten bevat, gedichten die getuigen van de verdere ontwikkeling van de scheppingskracht van de dichteres, gedichten die nieuwe, bredere en grootschaliger thema's verkennen. Het vertrouwen dat de magische strandkei wekte, was geen vluchtige illusie, het bleek de feitelijke waarheid te zijn.

In haar laatste levensjaren nam Marjorie, wegens haar hoge leeftijd, nog zelden deel aan Esperanto-evenementen. Toch was ze in 2015 nog aanwezig op het Wereldcongres in Rijsel, deelde er kort enkele herinneringen met het publiek in de boekenstand en signeerde er enkele boeken.

bron: Libera Folio
vertaling: Piet Glorieux

Een persoonlijke herinnering

Het moet in het begin van de jaren negentig geweest zijn dat we in de archieven van wijlen Jan Hanssens, de motor van de Kortrijkse Esperantoclub La Konkordo, een brief vonden van niemand minder dan Marjorie Boulton. Haar reputatie als kattenliefhebster gestand, wou ze per se de driejaarlijkse Kattenstoet in Ieper bijwonen. Blijkbaar had ze daarvoor contact opgenomen met de dichtstbijzijnde Esperantoclub. Ik was in Esperantujo 'groot geworden' met haar bekende werk '*Faktoj kaj Fantazioj*' en was ondertussen al tot de vaststelling gekomen dat Dr. Boulton een coryfee was in Esperantoland. Die kans moesten we grijpen!

Na enig over- en weergeschrijf was alles in kannen en kruiken. Marjorie – die ik ondertussen durfde 'tutoyeren' – logeerde bij ons thuis, gaf een gesmaakte voordracht in Kortrijk en genoot enorm van de Kattenstoet. Bleek dat haar vader nog als ambulancier de Eerste Wereldoorlog in onze contreien had meegemaakt (en gelukkig overleefd). Die herinnering bewoog de gevoelige Marjorie tot tranen toe. Het was een plezier om met haar op te trekken: ze deed totaal niet uit de hoogte en was behept met een grote dosis humor.

Toen bleek dat wij het volgende jaar een deelname aan de Esperanto-studieweek in Barlaston (Engeland) planden, nodigde ze ons uit om te overnachten in haar woonplaats te Oxford. Dankzij Marjorie, die doctor in de Engelse literatuur was, konden wij de befaamde Bodleian Library van de universiteit bezoeken.

Het bezoek aan Vlaanderen had haar zo bevallen dat ze ook de volgende Kattenstoet heeft bijgewoond. Gedurende enkele jaren bleef ik met haar in contact maar, zoals zo dikwijls, verwaterde dit. Jammer genoeg ben ik pas achteraf te weten gekomen dat ze aanwezig was op het 100ste Wereldcongres in Rijsel, ik had ze graag nog eens ontmoet. Mijn contacten met Marjorie Boulton zullen me altijd bijblijven: een grote kleine dame.

Piet Glorieux

OVER HULP AAN VLUCHTELINGEN, ESPERANTO EN ANDERE UTOPIEËN

Het Nieuwstedelijk is het stadstheater van Leuven, Hasselt en Genk. Onlangs brachten zij 'Esperanto', de eerste theaterproductie van Lucas Derycke (1990), op de planken. Wat de rol van Esperanto in het stuk is, lees je hieronder.

Lucas Derycke legt zich toe op verhalende radio. Geen pure geluidskunst, maar audio als middel om te zeggen wat hij te zeggen heeft. Hij maakt radiodocumentaires voor de Nederlandse omroep, mockumentary's voor Radio 1 en radiofictie voor de Duitse omroep. Voor een audiowerkstuk kreeg hij de Hörspielpreis der Kriegsblinden, de belangrijkste Duitse prijs voor hoorspelen.
Het Nieuwstedelijk heeft blijkbaar iets met Esperanto, want in het verleden maakten ze al een voorstelling rond Moresnet.
Het stuk laat twee jonge vrouwen aan het woord die als vrijwilliger aan de slag gaan in een vluchtelingenkamp in Griekenland. Met een klein team van vrijwilligers zorgen ze ervoor dat de donaties – die vanuit heel Europa toestromen – eerlijk worden verdeeld. De vrouwen hopen het verschil te maken, maar botsen al snel op de grenzen van hun mogelijkheden. Ze geraken gefrustreerd, want hoe meer zij doen, hoe minder de overheid nog doet.
Tussendoor komt een oude esperantist aan het woord. Hij kijkt met heimwee terug naar de tijd dat het ideaal nog springlevend was. Maar, zegt hij: "Hoe dichter je bij dat einddoel komt, hoe onduidelijker het wordt en hoe groter de verdeeldheid."
De voorstelling is geen traditioneel toneel. Het is een soort visueel luisterspel waarbij de tekst op wisselende schermsoorten wordt geprojecteerd. De geluidsopnamen weerspiegelen de sfeer van een vluchtelingenkamp: je hoort het geroezemoes van het kamp, bekende en minder bekende talen, wellicht van vluchtelingen en… Esperanto. Het spel wordt gelardeerd met gitaarmuziek en zang van de muzikant op scène.
Lucas Derycke, die zelf als vrijwilliger ging helpen in Calais en Griekenland, wou met het stuk de tweestrijd schetsen tussen het idealisme van de vrijwilligers en het pragmatisme van de kampleiding, die soms beslissingen moet nemen die 'korte termijn'-idealisten niet begrijpen. Esperanto kwam erbij omdat de regisseur parallellen ziet tussen esperantisten en vrijwilligers. "De drang om de wereld te veranderen, die botst met het feit dat verandering eerder traag van aard is. Leg je je neer bij de wereld zoals hij is of trek je ten strijde tegen windmolens?" Een dilemma. In een interview vertelt de regisseur hoe hij op zijn tocht naar Griekenland een man ontmoette die Esperanto sprak en deel uitmaakte van de Bahai. Lucas vond de zoektocht van die man naar contact en eenheid over taal- en geloofsgrenzen heen aandoenlijk. Het had tegelijkertijd iets kwetsbaars en iets onverzettelijks.
En wat dachten de esperantisten die de voorstelling bijwoonden over deze 'speciale' voorstelling?
"Super!"
"Aanvankelijk denk je dat het echt toneel wordt, maar… je wordt uiteindelijk wel meegezogen in het 'luisterspel'."
"Ik ben met zeer lage verwachtingen gegaan. Maar ik vond het geweldig gebracht. Heel puur, rauw, pakkend, recht vanuit hun ziel en het kwam absoluut binnen bij mij. Er is eigenlijk niet meer nodig. Het sobere maakt het, denk ik, juist puurder. Het is er gewoon echt. Het is geen toneel, het is een overbrengen van hoe het is, hoe zij het ervaren hebben en je kan niet anders dan geraakt worden, denk ik."
"… het was absoluut boeiend. Er werd veel beroep gedaan op je fantasie, dat werkte heel goed."
"De speciale vorm maakte de voorstelling niet minder boeiend, zelfs integendeel. Het ondersteunde de emoties (van onmacht versus goede wil) die soms wel naar boven kwamen bij de vrijwilligers."

Hoe kwam Esperanto erin aan bod?
"Het Esperanto werd wel regelmatig aangehaald, maar de grote nadruk werd gelegd op de geboden hulp in de vluchtelingenkampen. Even zijn er een vijftal zinnen in het Esperanto verschenen, en als slot werd door de zanger de hymne gezongen, de eerste vier zinnen, op juiste toon."
"Esperanto komt toevallig aan bod, omdat een van de vrijwilligers in contact kwam met een Duitse esperantist. Er wordt even geopperd om de vluchtelingen Esperanto aan te leren, maar al snel wordt ingezien dat dit niet realistisch is… Esperanto blijft in ieders ogen

zo toch weer een utopie… Toch trachten de acteurs het ideaal van Esperanto duidelijk te maken."

"Naar mijn interpretatie werd het Esperanto voorgesteld als een idealisme waarbij grenzen tussen mensen worden weggeveegd."

"Ik vond dat het werd voorgesteld zoals het zelf is, namelijk neutraal en vrij objectief."

"Men krijgt een correcte indruk van Esperanto, al was dat niet het eerste thema van de voorstelling. In die zin was dit een – voor Esperanto – zeer goede presentatie."

Zag je de link tussen het idealisme van de hulpbiedende vrijwilligers en Esperanto?

"De titel is Esperanto, hoop, maar op een zekere manier maken ze toch ook duidelijk dat het misschien niet echt lukt. Mij gaf het een gevoel dat hoop en wanhoop heel dicht bij elkaar lagen. Dat ze wel heel hard proberen, maar dat het een moeilijke weg is. Het is misschien op een zekere manier heel inspirerend, maar 't kan je ook wat verbitterd doen voelen. Ik denk dat er een beetje van beide in zitten en misschien zit dat er momenteel ook wel een beetje in het Esperanto: er is gedrevenheid maar ook misschien soms die wanhoop of verbittering dat het beter zou kunnen, makkelijker zou moeten kunnen, zoiets?"

"Het kwam volgens mij wat te weinig tot uiting: ik denk dat, als je niets over Esperanto weet, je die parallel van idealisme niet gemakkelijk ziet."

"Zeker. De vrijwilligers komen er in de hoop te helpen, de hoop iets te kunnen betekenen, het is iets grensoverschrijdends, menselijks, vredelievends. Mijn beeld van Esperanto is er ook eentje van hoop."

"Ik denk dat de boodschap er een was van jonge mensen die hun horizon willen verruimen, een bijdrage willen leveren aan een betere wereld. Maar hulp kan niet overal op elk moment; niet alle wensen van de vluchtelingen kunnen ingewilligd worden; de middelen zijn beperkt; er heerst een strenge gelijkheidspolitiek. Soms moeten in die zin onpopulaire beslissingen worden genomen waartegen de vrijwilligers willen protesteren, maar de kampdirectie is heel streng, zowel voor de vluchtelingen als voor de vrijwilligers. De vrijwilligers worden geconfronteerd met allerlei uiteenlopende gevoelens. Dat wordt in het stuk heel goed weergegeven."

"De boodschap van de voorstelling was er zeker geen van meewarigheid. Ik denk dat de makers ons een inkijk wilden verlenen in een vluchtelingenkamp om zo de uitzichtloosheid van de situatie van deze mensen te schetsen. Heel wat jonge hulpverleners zijn erg idealistisch als ze in het kamp aankomen, maar dit idealisme wordt al snel in de kiem gesmoord."

En zette het henzelf aan om na te denken over hun 'idealisme'?

"Mijn idealisme voor Esperanto is toch van een andere aard. Er is geen overlevingsnood mee gemoeid. We kunnen lezen, vergaderingen bijwonen, praten met andere Esperantosprekers, reizen. Alleen positieve dingen. Hoogstens is er bij sommigen frustratie omdat de verspreiding van Esperanto niet snel genoeg gaat …/… maar het beïnvloedt onze levenskwaliteit niet meteen. Dat ligt bij vluchtelingen wel anders."

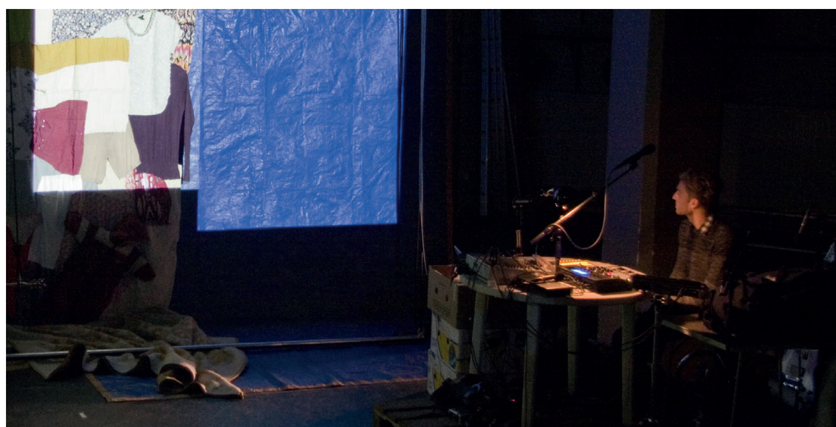
"Ik ben dankbaar dat ik in België woon, waar ik kan dromen en leuke projecten kan uitvoeren, zonder me bezig te moeten houden met basisveiligheid en het zoeken naar eten en drinkbaar water."

"Ik dacht nadien vooral na over hoe weinig er nodig is om hoop te hebben, maar ook hoe weinig er nodig is om in de wanhoop terecht te komen. Hoe makkelijk en hoe moeilijk dingen kunnen zijn en hoe belangrijk het is de kleine, mooie dingen te zien."

De vijf voorstellingen waren snel uitverkocht. Zijn mensen dan toch nog nieuwsgierig naar Esperanto?
Na de voorstelling konden esperantisten uit Leuven een praatje slaan met de regisseur, al was het maar om aan te tonen dat Esperanto 'leeft'. Het toneelgezelschap gaf hen zelfs met plezier de toelating om informatiemateriaal over Esperanto ter beschikking te leggen en uit te delen.

Piet Glorieux

Met dank aan: Yves Nevelsteen, Ivo en Sandra Schenkel, Griet Symoens, Eveline De Deckere, Marc Vanden Bempt,

VREDESEILANDEN WORDT RIKOLTO

De bekende Belgische ngo Vredeseilanden heeft bekend gemaakt dat ze haar naam verandert naar **RIKOLTO**. De inhoudelijke reden waarom de organisatie voor een naamsverandering koos is het feit dat Vredeseilanden sinds dit jaar geen Belgische organisatie meer is maar een internationale organisatie. Het wordt niet expliciet gezegd, maar een naam in het Esperanto lijkt dan ook een meer neutrale keuze. *Rikolto* is ook een internationaal gemakkelijker uit te spreken woord. De keuze voor het woord “”rikolto” [oogst] is evident. Het woord weerspiegelt wat ze doen. Enerzijds ondersteunen ze boeren om betere oogsten te hebben. Anderzijds oogsten ze nieuwe ideeën om op een eerlijker manier zaken te doen in de voedingssector.

Als esperantist vind ik de keuze voor deze naam sympathiek. Bovendien denk ik dat de keuze voor Esperanto ook te maken heeft met het (terechte) imago van een taal die grenzen neerhaalt. Ook al is de populariteit van Esperanto beperkt, de achterliggende filosofie wordt niet vergeten – en vind ik terloops – verdient meer bekendmaking. De gemakkelijke uitspreekbaarheid is natuurlijk een bijkomend voordeel.

Rikolto is niet de eerste organisatie die voor een Esperanto-naam kiest. Zo is er ook de sociale onderneming *Levanto*. En dan is er nog Infano, een vzw die kinderopvang organiseert in Brabant. Overigens, in *Kortemark* is er zelfs een ontbijtwinkel met de – voor niet-esperantisten vrees ik – moeilijk uitspreekbare naam *Bongustega*.

Wat betreft *Rikolto*. Wellicht ben ik naïef als ik hoop dat dit een eerste stap kan zijn naar het effectief gebruiken van Esperanto (als bijkomende werktaal). Toch zouden internationale organisaties die strijden tegen ongelijkheid consequenter zijn als die strijd tegen ongelijkheid ook weerspiegeld zou worden in hun taalpolitiek, met name zouden ze er zich minstens bewust van moeten zijn dat de momenteel gebruikte werktalen die zijn van vroegere (en huidige) overheersers.

Piet Glorieux

LA ODOR' DE SAL' KAJ GUDRO, BLANKAJ VELOJ, ALTA MAST' ..

La 26an de septembro forpasis la poeto Mikaelo Giŝpling. Vikipedio dediĉas al li nur du liniojn, kaj pri lia kariero kiel verkisto nur tion: "*Li ankaŭ estis poeto, kiu apartenis al la moskva skolo de Esperanto-poezio*."

Giŝpling meritas tamen multe pli ol du liniojn. En "Monato" Donald Broadribb skribis pri lia verko "Tie ĉi tie":

Malofte aperas libro da poemoj, kiun mi povas legi ne nur kun plezuro, sed ankaŭ kun admiro. Rimarkinde, ĉi tiu poemaro estas verkita laŭ la klasika modo, laŭ metro, rimoskemoj, per konataj vortoj, tamen ĝi impresas kiel profundanima, animtuŝa, plurfoje dum la jaroj releginda verko.

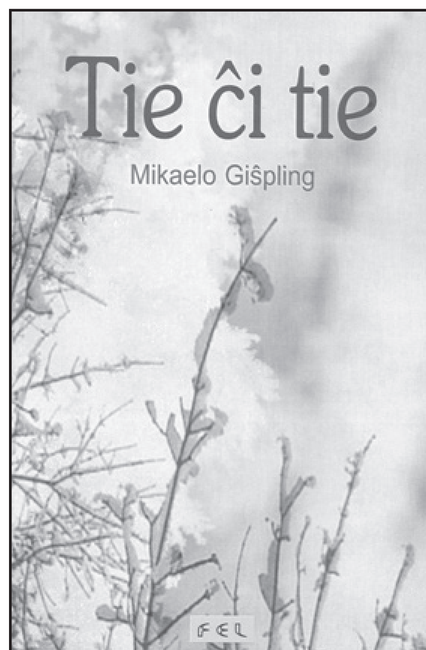
Naturan pesimismon ni trovas en la poemoj, konforme al la mondsituacio aktuala. Sed pli fortas la reakcio de la animo al tiu pesimismo. Jes, grandparte la poemoj estas malkaŝe bazitaj sur personaj spertoj. Sed mankas la egoismo, kiu plejofte plenigas tiajn poemarojn. La aŭtoro sukcese universaligas la senton de tiuj personaj spertoj, kaj tio devas roli en nia aprezo.

Pri pli frua verko de Giŝpling, "El sisma zono", poezia atesto pri la nuntempa vivo en eks-Sovetio, William Auld konfesis: "*Mi timas registri mian admiregon.*"

Indas legi, relegi aŭ aĉeti nun, honore al la forpasinto, liajn du ĉefverkojn:

El sisma zono http://www.retbutiko.net/eo/ero/szon
Tie ĉi tie http://www.retbutiko.net/eo/ero/tcxt

Paul Peeraerts

FEL disponas pri jenaj poemaroj de Mikaelo Giŝpling en sia retbutiko:

El sisma zono: 7,40 EUR + 10 % afranko
Eola harpo : 9,00 EUR + 10 % afranko
Tie ĉi tie: 10,00 EUR + 10 % afranko (5,99 EUR ĉiferita)

Notu rabaton de 10 % dum novembro kaj decembro.

Henri Paul Vatré (1908-1998), Franco, esperantisto de 1927. Li oficis dum du jaroj en la biblioteko de UEA en Ĝenevo. Kontribuis al diversaj revuoj.

PROVENCAJ FERINOTOJ

Fuĝantajn sentojn
singulte mi mitralis
per la tajpilo:
Sur kampo neĝkovrita
nur dek ses vortoj falis.
Veturo nokta
inter tenebrodigoj.
Mi blinde fluas
al kiuj plaĝoj lumaj?
Al kiuj elrevigoj?
Sunbanantinoj
el delikata ledo
sin ŝmiroleas
dum posttagmezoj pezaj
de seneskapa tedo.
Sublumbaj sferoj,
mamgloboj ekplanedas
ĉe la sunbrilo.
Ĉu la virinoj eble
vizaĝon ne posedas?

Vakantienota's uit de Provence

Vluchtende gevoelens
mitrailleerde ik hikkend
met de schrijfmachine:
Op het besneeuwde veld
vielen slechts zestien woorden.
Nachtelijk rijden
tussen dijken van duisternis.
Ik vloei blindelings
naar welke stralende stranden?
Naar welke ontgoochelingen?
Zonnebaadsters
met delicate huid (leder)
smeren zich in met olie
gedurende zware namiddagen
van niet te ontvluchten verveling.
De bollen onder de lendenen,
de borstrondingen beginnen te zweven als planeten
in de zonneschijn.
Hebben de vrouwen misschien
geen gelaat?

***Averto°*:** *Por faciligi la lernadon kaj la ekzercadon de la lingvo multaj frazoj estas prezentataj en du aŭ pluraj partoj kaj multe pli da vortoj ol antaŭe estas tradukitaj. Espereble tiu didaktika aspekto ne tro nervozigos veteranajn spertulojn° de la lingvo.* — *waarschuwing*; *ervarenen*

PRI LA POEMO

<u>**La titolo.**</u> **Provencaj ferinotoj**

provenca

Ne konfuzenda: **provinco/provenca**:
provinca rilatas al iu... provinco de iu lando;
provenca rilatas al... sud-orienta parto de Francio, la **Provenco**.

Rilate al tiu Provenco oni ofte parolas pri kiuj aferoj?
la **vetero**: la bona **provenca klimato,**
la **lingvo**: la tipa **provenca akĉento** de la lokaj parolantoj; la lavendaj° kampoj. *lavendel*

ferinotoj =?
notoj pri la ferioj.

Kial plej ofte **konsilindas**° fari notojn ? *is het aan te raden*
Ĉar° alie° oni riskas ne plu *want; anders*
rememori° detalojn pri la *zich herinneren*
sperto°. Ferinotoj do por... *ervaring*
ĝui° la rememorigon°. *genieten; herinnering*

Alivorte: daŭre minacas la **forgesemo**° ! *Anders gezegd: voortdurend dreigt de vergetelheid*
(Interkrampe°: minacas *tussen haakjes*
eĉ tiom°, ke oni ofte ne plu retrovas *zelfs zozeer*
sian notlibreton°!). *notitieboekje*

Kiam tiaj ferinotoj povas ankaŭ esti interesaj?
Eble por **fanfaroni**° post la ferioj pri *opscheppen*
ili**?** Do por montri al aliuloj (fiere aŭ ne) siajn
iamajn° travivaĵojn°. *van ooit; belevenissen*

Persona demando: ĉu vi, kara legant(in)o, kutimas skribi kaj konservi **ferinotojn**? Aŭ ĉu vi konsideras tion kiel tempo-…
malŝparadon°, tempoperdon? *tijdverspilling; -verlies*

En kia formo tiaj ferinotoj estas ofte **konservataj**?
Laŭplaĉe° ĉu en skriba formo, *naar believen*
ĉu kiel° fotoj, ĉu kiel° filmo, ĉu *hetzij als… hetzij als*
ankoraŭ kiel blogo.
(Jen ĉio ĉi kiel° bela sugesto por la *dit alles als*
legantoj !)

Ĉu ĉiuj feriantoj reagus sammaniere?
Plej verŝajne° jes ! *hoogst waarschijnlijk*

Verso 1. Fuĝantajn sentojn
Kio estas la malo de **fuĝanta** sento?
konstanta, daŭra sento, eble ankaŭ:
impon(eg)a°. *imponerend*
Pli precize temas° ĉi tie pri kiaj sentoj? *gaat over*
Ĉu ni scias pri kiuj sentoj li parolas?
Nur tio ne estas klara.

Versoj 2-3. singulte mi mitralis per la tajpilo:
Kial li agas **singulte**?
Ne klara en ĉi tiu kunteksto. Eble li estas ege kortuŝita°. *geëmotioneerd*
Ĉu tio tamen ne estas iom **troiga**°? *overdreven*
Post pripenso, eble jen tipa reago de...
emociplena° poeto. *vol emotie, zeer ontroerde*
mitrali = ?
uzi maŝinpafilon°. *machinegeweer, mitrailleur*
Notu: 'singulte' iom harmonias kun 'mitralas' pro la ripeta sono.
tajpilo° angla vorto ('to type') *type- of schrijfmachine*
Kial simpla tajpilo povas sugesti ideon de mitralado?
Pro la rapideco kaj la bruo° de la tajpado. *geluid*
Eble ankaŭ pro la nervozeco de la aŭtoro, kiu volas skribi siajn sentojn sur papero?

Verso 4. sur kampo neĝkovrita
Verŝajne temas pri kiu sezono?
la vintro. Pro tio li komparas la blankan paperon kun neĝkovrita kampo.

Verso 5. nur dek ses vortoj falis.
Kial 'nur'?
La poeto ŝajnas seniluziigita°. *teleurgesteld*
Kiuj vortoj?
Kial nur 16? Kial tia silento?
Eble la emocioj ne lasas sin facile kapti° *vangen* per vortoj.

Versoj 6-7. Veturo nokta inter tenebrodigoj.
digoj de tenebro? Kie la aŭtoro estas fakte?
Li estas tute ĉirkaŭata de mallumo, de tenebro. Li do certe ne estas en dense priloĝata° regiono. *bewoond*
La vojo similas al rivero inter digoj.
Kiuj loĝantoj de niaj nordaj landoj ŝatas kutime **veturi**° suden? (suden= al la sudo). *rijden*
La **feriantoj**° de niaj landoj. *vakantiegangers*

Oni facile povas **diveni**° kial ! *raden*
(Interkrampe: oni povas iri suden aŭ... norden, okcidenten, orienten).

Versoj 8-9. Mi blinde fluas al kiuj plaĝoj lumaj?
Kial **blinde**?
Laŭlitere li vidas nenion, ĉar li vojaĝas nokte.
Figurasence li eble tre bone konas la vojon.
Kial li '**fluas**'?
La veturado ege facilas. Laŭ la uzitaj vortoj li komparas sin mem al rivero.
Rimarku la diferencon inter la nokta tenebro kaj la luma vojaĝcelo. Laŭ lia demando oni povas supozi, ke en tiaj malbonaj vojaĝkondiĉoj li jam revas pri sia alveno° en la sudo. *aankomst*

Verso 10. Al kiuj elrevigoj?
elrevigo=?
Io, kio igas vin eliri el ia revo.
Kio povas esti tiuj elrevigoj?
Io ajn, kio povas kaŭzi° la finon de *veroorzaken* ies° revo. *iemands*
Kial li vojaĝus al tiaj elrevigoj?
Li certe faras tiun vojaĝon intence°. *opzettelijk*
Ĉar la skribo ne eblas, la pensoj devojiĝas° al la nokta ekskurso. *afdwalen*
Certe iu inter la legantoj iam° spertis tian *ooit* elrevigan momenton !
Tamen povas elrevigo kelkfoje havi bonan influon sur la revinton° ?... *gedroomd hebbende*
Ĝi certe povas eviti postajn surprizojn.

Versoj 11-13. Sunbanantinoj el delikata ledo sin ŝmiroleas
Jen surpriza ŝanĝo en la etoso°! *stemming*
Oni komprenu, ke la vojaĝanto jam veturis dum... multe da kilometroj, dum pli ol la tuta nokto.
sunbanantinoj = poeta licenco por **sunbaniĝantinoj** ('bani' kaj 'sunumi' estas transitivaj)
virinoj kiuj baniĝas en la sunlumo, kiuj kuŝas en la suno por bruniĝi°. *bruin worden*
NB: sunamantinoj amas la sunon,
sunumantinoj° amas sunumi. *zonnende dames*
ledo
ledo estas fakte laŭvortare: felo senharigita, tanita° kaj preparita por la homa uzado. *gelooid*

Kial la poeto parolas pri **ledo** kaj ne simple pri **haŭto**?
Eble aŭ certe kun iom humura nuanco?
sin ŝmiroleas = ?
sin ŝmiras per oleo.
Ni ĉiuj bone scias, kial ili faras tion:
Ili volas eviti la bone konatan **sunbruligon**°. *zonnebrand*
Kion oni krome° uzu por **prizorgi** sunbruligon? *bovendien*
Tiucele° oni uzu ian **kremon** kaj por la okuloj ankaŭ ian **sunŝirmilon**° aŭ **sunokulvitrojn**° *daarvoor (voor dat doel)* *zonneklep; -bril*
Kial tamen iuj hezitas uzi tiajn okulvitrojn?
Por eviti°, ke la palpebroj° restu tro blankaj. *vermijden; oogleden*
Interkrampe: ĉu tiuj/tiaj personoj havus la tiom timatan° elreviĝon el verso 10? *gevreesde*
Verŝajne multaj legant(in)oj streĉos° la orelon ! *lett: spannen, de oren spitsen*
Kroma demando: ĉu en tiu ĉarma mondo de la poemo, estas neniu viro?
Demandu la poeton !

Versoj 14-15. **dum posttagmezoj pezaj de seneskapa tedo.**
Kial tiuj posttagmezoj estus **pezaj**?
Pro la varmo kiu multe kreskas kaj eble pro la digesto° post la manĝo? Aŭ pro la enuo° ? *vertering* *verveling*
Kial tie regas° tia **tedo**? *heersen*
Verŝajne pro la fakto, ke nenio estas farenda°! *te doen*
NB: Ĉu ĉiuj tiel reagus kaze de tiaj posttagmezoj?

Verso 16. **Sublumbaj sferoj,**
Kie estas la **lumboj**°? *lenden*
en la malsupra parto de la dorso kaj ambaŭflanke°. *aan beide kanten*
sublumbaj sferoj
Jen belega priskribo por kiu speciala parto de la korpo?
por la postaĵo°. *achterwerk*
Kial la poeto ne simple parolus pri ies postaĵo?
Eble tiu vorto sonas iom tro banale, eĉ iom triviale°. *grof, vulgair*
Oni kelkfoje aŭdas pri la **pinĉado**° de la virinaj sublumboj? *knijpen*
Fi° al vi ! Kia **malkonvena**° ago° ! *foei; ongepast*
(sed verdire° por iuj ege **tenta**°). *por diri la veron* *verleidelijk*

Versoj 17-18. **mamgloboj ekplanedas ĉe la sunbrilo.**
globo =?
sferforma objekto (kp. terglobo)
ekplanedas =?
Ili komencas *(ek-)* moviĝi kiel planedoj.
Kial la postaĵo kaj la mamoj ne estas kalmaj?
Ili povas esti kalmaj, sed la tuta atento° estas altirata° de la rondaj virinaj formoj. Por la aŭtoro ili ŝajnas esti la sola, kio ankoraŭ ekzistas. *aandacht; aangetrokken*

Versoj 19-20. **Ĉu la virinoj eble vizaĝon ne posedas?**
Kion pensi pri tiu stranga demando de la poeto?
Ĉu li ne ŝajnas aŭ ŝajnigas° iom kritiki sin mem? Cetere°, ni ĉiuj bone scias kiel homoj, kaj certe viroj, tiakaze reagas! *(doet zich) schijnen* *trouwens*

Konkludo pri la poemo.
Jen tre agrabla vojaĝo de iu el la neĝkovrita Eŭropo kaj en la noktaj horoj, por iri al la suniluminata sudo, la fama Provenco.
Certe tie ĉio ĉarmas lin, sed precipe°, kiel antaŭvideble°, la sunumiĝantinoj. *vooral* *zoals te voorzien*

PLIE PRI KELKAJ UZITAJ VORTOJ
Pri sento (verso 1)
sento = ? *gevoel*
agrable aŭ malagrable konsciata° sensaĵo, fizika (ekz. varma sento, kaŭzita de la suno) aŭ psika (ekz. varma ama sento). *bewust geworden*
senti = ? *voelen*
ricevi sensaĵon, pertuŝan° aŭ internan, kiu aperas en nia konscio kun impreso de doloro aŭ plezuro. *door aanraking*
Ekz.: Pluvis, sed li ne sentis la malsekon; mi ne plu sentas miajn piedojn pro frostiĝo°; vi sentas ĝojon lernante Esperanton. *vervriezen*
sentema° = ? *(psychisch) gevoelig*
havanta facile impreseblajn sentojn.
Ĉu vi, kara legant(in)o, estas sentema por la ĉarmoj de la alia sekso?
Ĉu vi krome estas **tiklo-sentema**°? *kittelachtig*
Aliflanke, kiajn filmojn oni malkonsilu° al **sentemuloj**? *afraden*

perfortajn° filmojn. *geweldadig*
sentiva° *(fysiek) gevoelig*
tia, ke ĝi reagas al eksteraj fizikaj cirkonstancoj
Ekz.: sentiva haŭto, sentiva pesilo° *weegschaal*
Ĉu ĉiu havas **orelon** sentivan por la muziko?
sentiveco° = ? *gevoeligheid*
propreco° de ĉelo° aŭ *eigenschap; cel*
ĉelaro° reagi al eksteraj aŭ *organisch weefsel*
internaj ekscitoj° *prikkeling*
Ni ĉiuj konas la sentivecon de nia **nerva** sistemo. Ankaŭ en la **fotografio** oni parolas pri la sentiveco de la filmo.
Oni ne malofte aŭdas homojn diri, ke ili antaŭsentis ian malfacilaĵon, problemon ktp.
Ĉu oni kredu tian **antaŭsentivecon**?

Jen kelkaj Zamenhofaĵoj.
1) **Se okulo ne sentas, dorso eksentas.**
Lett.: Als het oog niet voelt, dan begint de rug te voelen.
Oni komprenu ke se oni ne bone rigardas, tiam...?
Oni povas fali aŭ io povas fali sur ion.
Figurasence?
Malatentuloj ricevas sur la dorson la konsekvencojn°, ili riskas *gevolgen*
sperti° malagrablaĵojn. *ondervinden*
2) **De fremda dento ni doloron ne sentas.**
Lett.: Van een vreemde tand voelen we de pijn niet.
Figurasence: Problemoj de aliaj homoj ne kortuŝas° nin. *be-, ontroert*
3) **Ĉiu vivas laŭ sia... prudento kaj sento.**
Iedereen leeft volgens zijn verstand en gevoel.
Ĉu tio ĉiam veras?
Kiam tia banala konstato dirindus°? *zou waard zijn te zeggen*
Kaze de surprizo° pri ies° *verbazing; iemands*
singarda° sinteno°. *voorzichtig; houding*
Ĉu tiaj homoj estas malaprobindaj°? *af te keuren*
Certe ne! Tiaj ne estas necese° *noodzakelijk*
egoistoj.
4) **Kion koro sentas,... lango prezentas.**
Lett.: Wat het hart voelt, biedt de tong aan.
(Waar het hart van vol is, loopt de mond van over.)
Oni ĝenerale emas° paroli pri siaj *geneigd zijn*
sentoj kaj delikataj personaj problemoj. Sed kelkaj tamen ne. Pri ĉi-lastaj oni povus diri, ke ili estas... silentemaj°. *zwijgzaam*
5) **Volo kaj sento faras pli ol... prudento.**
Lett.: De wil en het gevoel doen meer dan voorzichtigheid.
Kial?
Iu povas esti tiom prudenta, kaj pro tio tro tima°, hezitema, ke li faras nenion. *bang*
6) **Sama gento, sama sento.**
Lett.: Dezelfde stam, hetzelfde gevoel.
Het bloed kruipt waar het niet gaan kan.
Ĉu vere ? Ĉu ne iom tro simpliga° ideo? *simplistisch*

<u>Esprimoj pri kampo</u> (verso 4)
Z. **Arbaro aŭdas, kampo vidas.**
Het bos hoort, het veld ziet.
Jen konstato tute normala, sed ĉu ni ofte konscias pri tio?
Z. **Ofte ĉapo de kampulo kovras...**
kapon de saĝulo.
Dikwijls bedekt de muts van een boer het hoofd van een wijze.
Jen certe bela komplimento. Ĉu oni kredu tion?
Kiam aliflanke oni dirus pri iu, ke... **li serĉas la venton sur la kampo?**
Kiam li faras ion sencele aŭ sensukcese. Kiam oni opinias, ke li certe ne havas kapon de saĝulo.

***Rememorigo** pri la rekomendita amuza kromekzerceto: flue retraduki esperanten la nederlandajn tradukaĵojn !*

TRADUKEKZERCOJ
<u>Antaŭa</u>.
1) La 'aziaj tigroj' estas interalie la rapide kreskanta agresema/agresiva ekonomio de Ĉinio.
2) La baraĵo de la mondo ne plibonigas la koron.
3) Sperto estas la saĝeco de la malsaĝuloj. Stultuloj lernas nur ion, kiam ili tion spertas.
4) Malplenaj kapoj havas stultajn ideojn.
5) La plej bela knabino ne povas doni pli ol ŝi havas.
6) Neniam tro urĝu vin por fidi iun. 7) Antaŭ ol respondi plenkonfide, (pri)pensu tri-foje.
8) Li maldungiĝis. Li estis malakceptita.
<u>Nova</u>.
1) Vlug gaan de woorden maar niet vlug de daden.
2) Er klinken steeds maar woorden, maar er wordt steeds minder mee gezegd.
3) Iets woord voor woord navertellen.
4) Hij heeft het niet met zoveel woorden gezegd, maar het toch duidelijk te verstaan gegeven.
5) Men moet hem de woorden uit de keel trekken.= hij zegt nooit wat.
6) Woorden zijn winden, schriften verbinden.
7) Soms spreekt het gevoel sterker dan het verstand.

E. Van Damme

ER BEWEEGT IETS IN SEVILLA EN JIJ KAN MEEDOEN

Universiteitsmedewerkers in Sevilla willen nadenken over een "andere" universiteit en daarvoor Esperanto inschakelen. Hieronder hun (ingekorte) oproep tot medewerking.

Sevilla

Andalusië (Zuid-Spanje) is van oudsher een plaats van ontmoetingen. Zijn natuurlijke rijkdommen speelden er een belangrijke rol in, van de prehistorie tot de vorige eeuw. Van de Feniciërs tot de Britten, vreemdelingen zochten er mineralen, dieren, slaven… en veel producten uit de zee en van het land. Het gebied bevindt zich tussen de Atlantische Oceaan en de Middellandse Zee; tussen Europa en Afrika. […]

De hoofdstad is **Sevilla**, bekroond met de UNESCO-titel "**Erfgoed van de Mensheid**". Veel vreemdelingen geraken in de ban van de stad na een toeristisch of zakelijk bezoek, en beslissen er te blijven. De stad lijkt een grote wijk, met het grootste historische centrum in Europa. Van al de Andalusische universiteiten is de Universidad de Sevilla, met haar 70.000 leden, de grootste en de oudste (daterend uit 1505). Het is ook een "moeilijke" instelling, wegens haar middeleeuwse trekken en de vele protestbewegingen. In die universiteit zijn mensen bezig met een revolutie. En wij hebben je nodig.

Revolutie

De universiteit is in haar geschiedenis nooit een revolutionaire instelling geweest. Altijd gehoorzaamde zij de machtigste instellingen van haar tijd: eerst de Kerk, daarna kwam de staat erbij en nu heerst de markt. Tegenwoordig zijn universiteiten plaatsen waar strijd en concurrentie heerst, waar men het fabrieksmodel wil navolgen. Men moet er onophoudelijk "produceren": wetenschappelijke artikelen, die in het Engels zijn geschreven; gehoorzame (officieel zegt men "flexibele") gediplomeerden, die de bereidheid moeten vertonen om op elk moment, eender waar en voor eender welk werk beschikbaar te zijn; producten die vooral bedrijven van nut zijn enzovoort. En toch blijven er aan universiteiten "bevrijdingsbewegingen" ontstaan, van mensen die samen willen werken aan een andere wereld: rechtvaardiger, welvarender en gelukkiger.
Eind vorig jaar gebeurde er iets ongewoons aan de universiteit van Sevilla. Enkele mensen kwamen samen om na te denken over eenzelfde idee: zij wilden Esperanto gebruiken als een middel tot bevrijding van de universiteit. […] Hun argumenten waren ongeveer de volgende:
(1) de universiteit heeft een grote macht, maar ze gebruikt die vooral om te gehoorzamen;
(2) dat gedrag is mee verantwoordelijk voor de huidige onrechtvaardige mondiale structuren;
(3) wij hebben behoefte aan een vrije universiteit met tot actie bereide leden, die hun macht gebruiken om een andere wereld te bouwen;
(4) vandaag hebben universitairen voor dit "slavendom" gekozen omdat ze denken en voelen dat er geen alternatief is;
(5) wij moeten deze "onvrije" universitairen tonen dat Esperanto een middel tot bevrijding is;
(6) het succes ervan moet ons toelaten meer zichtbaar te zijn voor anderen door de positieve resultaten van onze keuze aan te tonen.
We werkten al een brede strategie uit. Beetje bij beetje boeken we nu succes. Zo bereikten wij al dat de universiteit – onbewust – onze actievoorstellen steunt: een werkseminarie over Esperanto en Sociale Wetenschappen; een intensieve workshop over universiteit en Esperanto, met financiële steun van de universiteit; onderzoek d.m.v. enquêtes, interviews en een complexe analyse; de eerste steunbetuigingen op papier, met de handtekening van faculteits- of departementshoofden; enzovoort.
In september 2016 was er een iemand. Van oktober tot december ondernam een zeskoppig groepje al diverse acties. Van januari tot mei bleef een groep van twaalf mensen onophoudelijk reclame maken. In juni beslisten de bijna dertig leden van de groep te beginnen werken aan de drie belangrijkste, nauw met elkaar verbonden, doelstellingen.

Een netwerk van ambassadeurs

…/...Vanaf het jaar 2001 …/… bouwden wij een breed netwerk van plaatselijke activisten uit en creëerden wij banden met een reeks andere universiteiten. Maar het bleef kabbelen… Vorig jaar dan …/… reageerde een groep vrienden positief op ons verzoek …/… om

vertegenwoordiger/"ambassadeur" te worden te worden van hun faculteit. …/…
Nu telt de groep "ambassadeurs" ongeveer twintig deelnemers uit de faculteiten psychologie, economie, recht, architectuur, informatica, biologie, fysica, pedagogie, filosofie, antropologie, taalkunde en landbouwwetenschappen. Maar wij willen nog meer ambassadeurs bijeenbrengen.

Zin om mee te doen?
…/…Dit model kan geëxporteerd worden naar en aangepast worden aan jouw (universitaire) instelling. Op hoe meer plaatsen iets dergelijks gebeurt, hoe meer succes we zullen boeken, en hoe meer de internationale beweging gevoed en versterkt zal worden.

Concreet: een bijzondere cursus
Tijdens de zomer van 2018 hebben op het Iberisch Schiereiland (Spanje en Portugal) enkele van de grootste congressen van Esperantoland plaats: het wereldcongres (UK) in Lissabon, het jongerencongres (IJK) in Badajoz, het Esperanto-onderwijscongres (ILEI) in Madrid. We wilden van die gelegenheid gebruikmaken om universitairen aan te zetten om de taal te leren en deel te nemen aan enkele van die bijeenkomsten. …/…

Een universitair netwerk van activisten
…/…Miljoenen activisten gaan de strijd aan, maar ze denken dat ze alleen zijn of maar beperkt in aantal… Maar wij zijn met miljoenen. Enkele esperantisten zijn net klaar met de eerste versie van een project, om het internationaal netwerk van universitaire activisten te versterken. …/… Wij hebben eigenlijk twee doelstellingen voor ogen: het netwerk van universitaire activisten versterken en Esperanto verspreiden, niet alleen als communicatiemiddel maar ook als middel tot bevrijding.
Wil je meewerken om de netwerktool te ontwerpen? Werk je aan een universiteit of kan je als tussenpersoon fungeren om contacten te leggen met universitairen? Misschien ken je al enkele universitaire activisten die dit project zouden verwelkomen. Het volledige projectdossier is nu opgemaakt in het Spaans en we zullen het vertalen naar het Esperanto. Wil je het vertalen naar je moedertaal en verspreiden in je eigen land? …/…
…/…
Wij zijn bereid om alleen te werken, maar uiteindelijk kunnen we het niet halen zonder hulp. Met jullie erbij is de weg des te leuker en des te betekenisvoller en kunnen wij hoger mikken. Gelieve te mailen naar de groep (esperanto@us.es) of naar de redacteur (vmanzano@us.es). Website http://personal.us.es/vmanzano/eo/publi.htm

vertaling/inkorting: Piet Glorieux
Integrale tekst verkrijgbaar bij Piet Glorieux

FINANCIËLE STUDIE VAN DE EU OVER ESPERANTO

Stimuleert Esperanto het makkelijker leren van andere talen? Dat zal worden onderzocht via het nieuwe project met de naam “Linguistic Accelerator”, gefinancierd door de Europese Unie. Het Kroatische nationale agentschap van het EU-fonds Erasmus+ heeft besloten ongeveer 250.000 euro te geven aan het project. Negen partners uit Slovenië, Slovakije, Kroatië, Bulgarije, Duitsland en Denemarken zullen hiervoor samenwerken.

Het is een project dat educatieve instrumenten zal creëren voor leraren die in een school een cursus “Lingva Akcelilo” zullen geven, die het leren van een tweede of derde vreemde taal essentieel zal verbeteren. Het project voorziet een cursus voor zeven- à achtjarigen die kunnen lezen en schrijven, maar niets weten over taalregels en grammatica.

Belangrijke partners zijn de universiteit van Maribor in Slovenië en de Suddana-universiteit in Odense (Denemarken). De vier basisscholen bevinden zich in Slovenië, Kroatië, Slovakije en Bulgarije. Onder de partners bevindt zich Studio Gaus uit Berlijn, die de website zal ontwikkelen.

Het doel van het project is het ontwikkelen van een leermethode, die door middel van heel elementair Esperanto kinderen helpt bij het begrijpen van de basisstructuren van talen. Tegelijkertijd zullen de kinderen ook echt beginnen spreken en Esperanto op een minimaal niveau gebruiken om met leerlingen in andere landen te kunnen communiceren.

De methode zal slechts 250 “stammen” gebruiken. Volgens initiatiefnemer Zlatko Tišljar is dit voldoende om 90 procent van de gewone teksten te begrijpen. Zo’n minimaal Esperanto is bedoeld voor kinderen van de tweede of derde klas basisschool.

Voor de cursus worden de eerste zes lessen gebruikt van een reeds bestaande website, die de Zagreb-methode volgt. Het eerste experiment vindt plaats in vier basisscholen, waar een groep kinderen gedurende twee maanden de eerste twee lessen doorloopt.

Het nu goedgekeurde project vindt plaats tussen november 2017 en december 2019. Later zal het mogelijk zijn om een meeromvattend project te organiseren in tien of meer scholen in Europa, als het vervolg ook steun krijgt van de stichting Erasmus+.

Yves Nevelsteen

Esperanto-kurso en Ĉinio

La 18-an de septembro 2017 ekis nova kurso de Esperanto al 1 000 gestudentoj ĉe la Artkolegio de Kunming, en la regiono Junano en sud-okcidenta Ĉinio. Ili estas inter 15- kaj 18-jaraĝaj, plejparte el la suda landlimo de Junano, el regiono etne kaj kulture proksima al la loĝantoj de Tajlando.

Tiujn kursojn gvidas kvin instruistoj: unu itala, unu korea kaj tri ĉinoj.

En la estonteco ĝi povos esti malfermata al 3 000 gestudentoj.

Menciinda estas la fakto ke China Radio International elsendas en Esperanto de pluraj jaroj : http://esperanto.cri.cn/index.htm .

Kial tia intereso pri la lingvo en tiu lando?

AEDE KRIJGT HULP VAN ESPERANTO

In het tijdschrift van de Belgische afdeling van AEDE (Association Européenne d'Enseignants) verscheen een interessant dossier over de rol van opvoeders in scholen in Europa "Eduquer – Surveiller en Europe" (1). Maar nog interessanter is dat dit dossier voor een groot deel werd samengesteld op basis van informatie die Germain Pirlot (Oostende) verzameld heeft via Europese esperantisten aangesloten bij ILEI (Internacia Ligo de Esperantistaj Instruistoj).

Op blz. 5 van dat nummer worden de esperantisten uitdrukkelijk bedankt. Zij schrijven: "Une fois de plus, nous remercions notre membre Germain Pirlot et ses amis espérantistes qui, grâce à cette langue partagée, ont pu échanger et répondre sans contraintes." [*Eens te meer danken wij ons lid Germain Pirlot en zijn vrienden esperantisten, die – dankzij deze gemeenschappelijke taal – informatie konden uitwisselen en antwoorden zonder belemmering.*"]

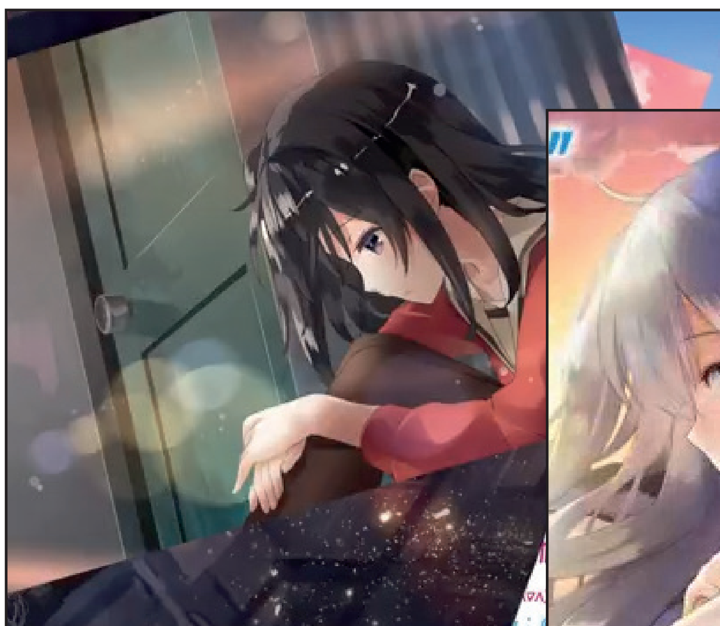
Of zoals Germain het formuleert: "Confucius zei dat één beeld meer waard is dan duizend woorden. Zo kunnen wij ook zeggen dat succesvolle samenwerking via Esperanto met niet-Esperanto-vakgenoten meer waard is dan duizend regels propaganda.

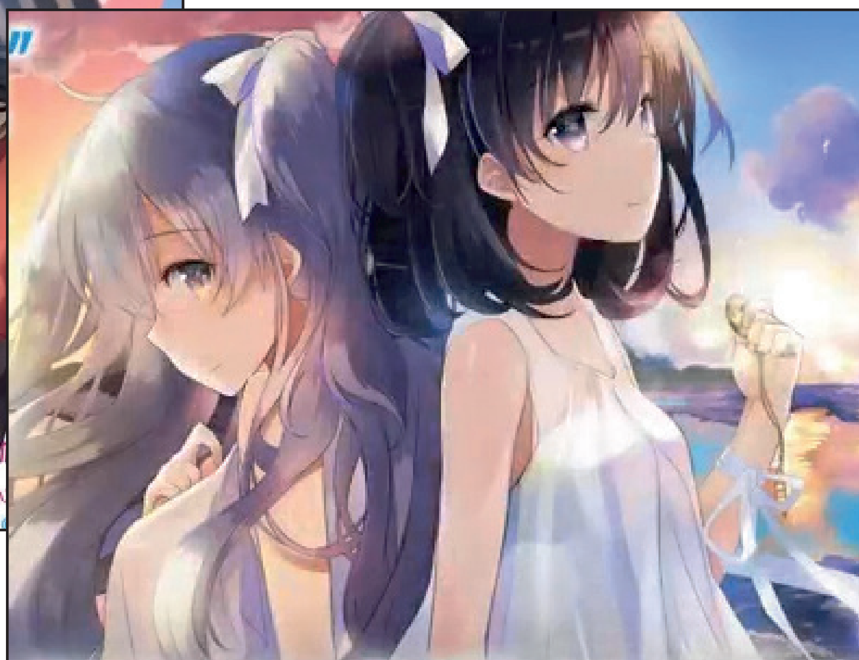
(1) http://www.aede-el.be/uploads/documents/BI/BI-2017-09.pdf

JAPANS COMPUTERSPEL LEERT ESPERANTO AAN...

Op 25 augustus verscheen in Japan een nieuw computerspel dat Esperanto gebruikt: "*Kotonoha Amrilato*". Een jonge vrouw komt terecht in een mysterieuze wereld, waar de hemel roze gekleurd is en iedereen een vreemde taal spreekt, die "juliamo" wordt genoemd (en eigenlijk Esperanto is). Zij kan niet anders dan de taal leren…! Al spelend leert de gamer inderdaad Esperanto…

In bijgaande YouTube-link vind je een informatief filmpje over het spel: https://youtu.be/E53WWTL3jHk

REIS ROND DE WERELD IN WOORDEN

Dankzij de eeuwenoude ontdekkingsreizen en handel heeft het Nederlands talloze leenwoorden in zijn woordenboek opgenomen. De talen die ons omringen, Duits, Frans en Engels, laten we hierbij even buiten beschouwing omdat de lijst te lang is en we de desbetreffende woorden *überhaupt* wel kennen.

Als we met de klok mee over de wereldbol reizen en beginnen bij het **Noors**, hebben we fjord, ski, lemming en slalom. Uit het **Zweeds** kennen we knäckebröd en ombudsman, en het **Fins** heeft ons de sauna en de toendra geleerd, oorspronkelijk tunturi, dat via het Russisch verspreiding vond als “toendra’.

Het **Russisch** bracht ons *bistro* (lett. ‘snel’), *kosmonaut*, *spoetnik* (lett. *metgezel*), *steppe*, en *tsaar*. Uit het Hindi komt *bungalow* (*banglā = Bengaalse woning*), *karma* en *shampoo* (*čāmpō = de gebiedende wijs van čāmpnā*, drukken/masseren/spieren kneden) en uit het Tamil komt *catamaran* (*kattu-maram* = gebonden hout) en *patchouli* (pachchai = groen en ilai = blad). Vervolgens komen we bij het **Chinees**: *feng shui*, *ginseng*, *kungfu*, *mahjong*, *thee*, *tofoe*, *wok* en ten slotte *yin* en *yang*. De **Japanse** cultuur heeft ons naast *sushi*, *judo* en *karate* nog vele andere woorden geschonken, waaronder *anime*, *dojo* (= trainingsruimte, lett. ‘*zaal van de weg*’), *geisha* (lett. ‘gezelschapskunstenaar’), *haiku*, *kamikaze* (lett. ‘*wind van god*’), *karaoke* (lett. ‘*leeg orkest*’), *kimono*, *manga*, *ninja* (lett. ‘*verborgen persoon*’), *origami* (lett. ‘*papier vouwen*’), *sudoku*, *tsunami* (lett. ‘*haven golf*’), *wasabi*, *zen* en nog veel meer.

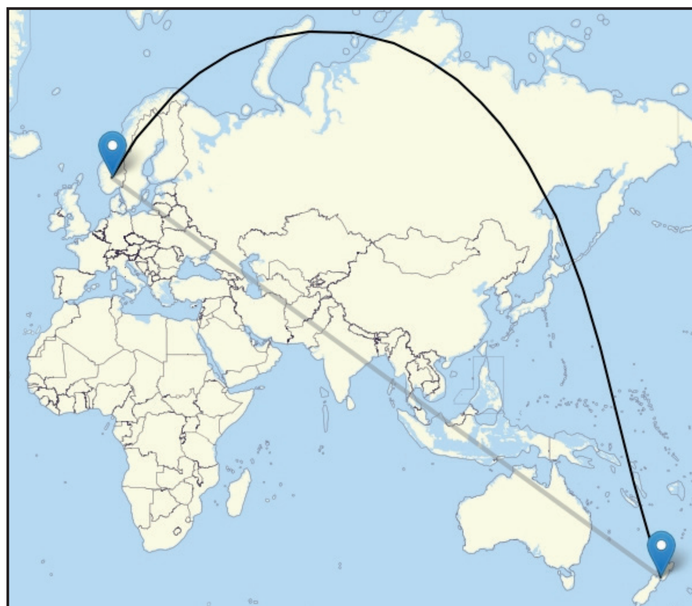
Reizen we verder naar het **Indonesisch** en **Maleis** (1) *amok*, *bamboe*, *batik* (lett. ‘*stippel*’), *gekko*, *gong*, *kapok*, *kaketoe*, *nasi*, *orang-oetan* (lett. ‘*mens van het bos*’, oorspronkelijk niet voor de apensoort, maar voor mensen die in het woud leefden), *piekeren* (jawel: tobben), *sambal* en *saté*.

Even verder ligt **Australië** met zijn aboriginal talen: *boomerang* (womur-râng), *kangaroo* en *koala*, en ten slotte hebben we uit het **Maori** de *kiwi* (voor de vogel en pas vanaf 1974 ook voor het fruit).

Als we nóg meer naar het oosten gaan, komen we uit in het Westen, maar dat is voor volgende keer!

Lode Van de Velde

(1) Het **Maleis** en **Indonesisch** zijn verwante talen; de laatste is eigenlijk de gestandaardiseerde vorm van onder andere het vroegere *pasar-Maleis*. Hierdoor is het vaak moeilijk uit te maken of een woord oorspronkelijk Maleis of Indonesisch is en de etymologische woordenboeken zijn er vaak zelf nog niet helemaal uit. Het Maleis wordt ook in Indonesië gesproken. De twee talen zijn onderling verstaanbaar, maar bevatten duidelijke verschillen op het vlak van spelling, uitspraak en woordenschat.

RECENZO

LIBRO PRI NEORDINARA ESPERANTISTO

Freŝdate Eldonejo Flanor el Nimego publikigis fascinan biografion verkitan de Willem Huberts, spertulo pri la nederlanda nacisocialisma literaturo kiu doktoriĝis siadiscipline ĉi tiun jaron. La aludita verko, "De man van vele namen : Bertus Smit 1897-1994", ampleksas 80 paĝojn krom pli ol 30 antaŭe nekonatajn ilustraĵojn.

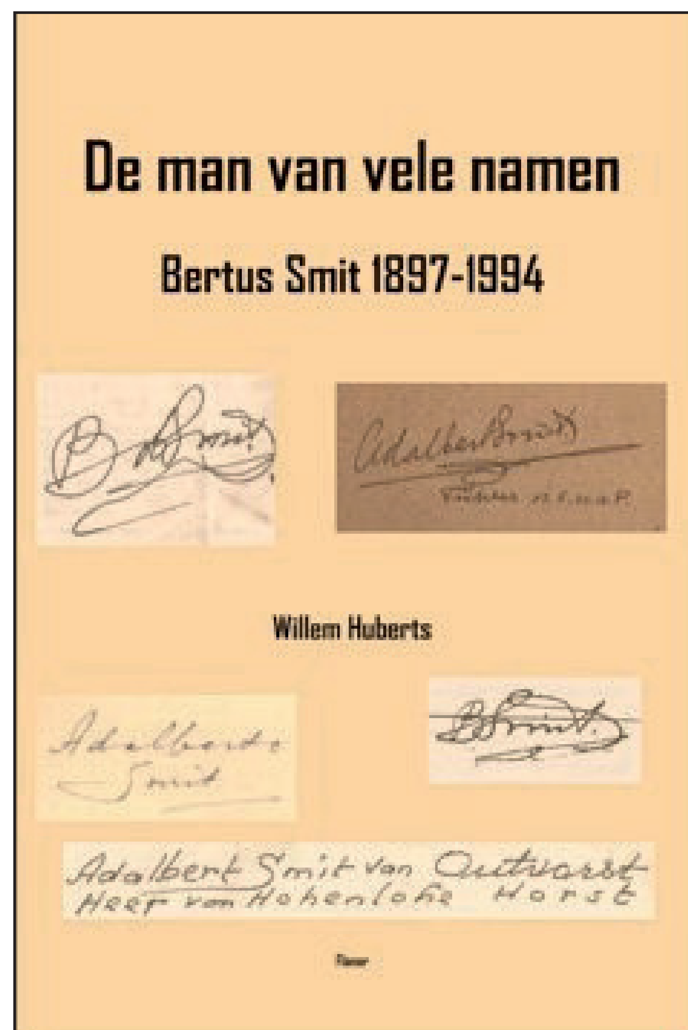
Bertus Smit havis mirindan vivon. Maljunece li konkludis pri si mem: "*Mi estas vere tre stranga homo*". Tiun ĉi fojon li eble subtaksis sin mem. Ĉar neniu romanverkisto estus povinta imagi karakteron kiel tiun de Bertus Smit. La aŭtoro resumas la viron kvarvorte: aktivulo, aventuristo, fanfaronulo kaj filibustro. Efektive, Smit estis sinsekve aŭ samtempe idealisto, esperantisto, nacisocialisto, antisemito, Hitler-ofendanto, nazimalliberulo, helpanto de nederlandaj rezistmovadanoj, ekologiisto, protektanto de la demokratio, kaj fama desegnisto de urbaj pejzaĝoj, krom memnomumitaj nobelo kaj doktoro.

En la dudekaj jaroj de la lasta jarcento, li estis tre aktiva esperantisto. Ĵurnalaj eltiraĵoj kaj diversaj dokumentoj klare atestas pri tio. Tiam li estis «Adalberto Smit», aŭtoro de du sufiĉe ĉarmaj poemaroj : «*Fajreroj*» (1927) kaj «*Roseroj*» (1930). Jam en 1917 li prelegis en multaj lokoj en Nederlando interalie pri temoj kiaj "*Esperanto kaj Paco*". En 1921 li estis organizanto kaj prezidanto de la Esperanto-kongreso en Deventer. Ĉio ĉi kondukis al stariĝo de instituto en Hago, nomita «*Holanda Esperanto Oficejo*», de kio li estis la estro. La instituto eldonis lernolibrojn kaj informis pri Esperanto. De 1922 ĝis 1929 Smit faris multajn propagandovojaĝojn tra tuta Eŭropo kaj tiuokaze li prelegis esperantlingve centojn da fojojn pri la nederlanda historio, politiko kaj literaturo.

Ekde tiam Smit sekvis aliajn vojojn, sed mi evitas fuŝi la plezuron de la leganto per detala priskribo de la aventuroj de tiu neordinara homo vivanta en neordinara historia kadro. Certe la verko estas leginda. Kvankam strikte scienca, ĝi legas kiel romano. Ne nur por esperantistoj ĝi estas interesa, ankaŭ por historiistoj kaj por ĉiuj kiuj deziras konatiĝi kun ekstreme stranga viro. La realo superas la imagon.

Por pliaj informoj oni vizitu la retpaĝaron de la eldonisto : www.uitgeverijflanor.nl . Kiu ne deziras aŭ ne povas pagi la modestan prezon de la libro (€ 19,50), konsultu ĝin senpage en la legejo de Heredaĵbiblioteko Hendrik Conscience ...Ambaŭ poemaroj troviĝas kaj ĉe Fondaĵo Vanbiervliet, kaj en la heredaĵbiblioteko. Dankon al Roland Rotsaert, kiu min havigis la skanaĵojn ĉi apude reproduktitajn. Unu el la libroj en Kortrejko enhavas la aŭtografon de Adalberto Smit, verŝajne proksimume el la jaro 1927…

Cyreen Knockaert

TUR-STRATO IĜAS TURMSTRASSE

Op 5 september ll. kwam een Duitse vertaling van de, oorspronkelijk door Hans Weinhengst in het Esperanto geschreven, roman "Turstrato 4" op de markt. De vertaler Christian Cimpa vertelde aan Libera Foiro hoe het kwam dat een gewone uitgever van Duitse boeken een vertaling van een niet meer zo recent werk in het Esperanto wilde publiceren.

LF: Welke soort roman is "Turstrato 4" en waarom verdient het volgens jou de aandacht van de hedendaagse lezer?

CC: Het is een roman die zich afspeelt in het Weense arbeidersmilieu tijdens het interbellum, meer bepaald in 1929. Het basisidee van het werk is het beschrijven van de hopeloze omstandigheden waarin de onderste lagen van de maatschappij verkeerden. In bepaalde districten behoorde de meerderheid van de bevolking tot die laag. Het gaat dus om literatuur met politieke implicaties, men zou zelfs kunnen spreken over "tendentieuze" literatuur. Gelukkig kan men de thematiek van het werk ook als "gedateerd" en historisch beschouwen, en zelfs als je het zo benadert blijft het werk interessant vanwege de verrassende ontmoetingen met – vanuit een hedendaags standpunt – bevreemdende personen en hun activiteiten. Veel autobiografische elementen creëren samen een authentiek beeld van de leefomstandigheden van arbeidersgezinnen na de Eerste Wereldoorlog (niet alleen in Wenen).

Hoe komt het dat het werk vertaald en uitgegeven werd in het Duits?

Het idee kwam van Kurt Lhotzky, een plaatselijke esperantist. Als eigenaar van een populaire boekhandel, waar ook Esperantoboeken in de rekken staan, moest hij niet lang nadenken. Toen hij op een keer de leeszaal van het Weens Esperantomuseum, waar wij werken, geraakten wij aan de praat – met het resultaat dat wij ons nog dezelfde avond bij een lekkere fles wijn verdiepten in die bekende Esperantoklassieker om na te gaan of die onderneming kans op slagen had. Mijn collega Andrea Sochurek sprak direct haar steun uit en enkele maanden later bezorgde ik mijn manuscript aan Kurt, die, dankzij zijn professionele contacten, wist bij welke uitgeverijen we het meest kans maakten. En hij had dadelijk succes. Het personeel van de uitgeverij Edition Atelier ging zonder aarzelen en zelfs met enig enthousiasme in op het voorstel.

Welke betekenis heeft die uitgave in het Duits volgens jou?

Volgens mij een heel grote, althans tijdelijk en plaatselijk. Ik merk dat esperantisten soms geneigd zijn om enclaves te vormen binnen hun sociale en taalomgeving. De ervaring dat de omgeving blijft weigeren (*nvdr* om Esperanto naar waarde te schatten), leidt vaak tot berusting en tot een nobele maar kluizenaarsachtige zelfperceptie als een misbegrepen elite. Op die manier worden uitwisseling van ideeën, diepgaande gesprekken, discussies op niveau van gelijkheid met de omgeving zeldzaam.

Anderzijds schept de vertaling van Esperantoliteratuur naar een nationale taal a.h.w. vanzelf een behoefte, of minstens een gelegenheid, om

het over dat fenomeen te hebben. En zo worden de ondoordringbare membranen die de Esperantogemeenschap, als een bel, strak omsluiten en scheiden van de veel grotere rest van de samenleving doorprikbaar. In het algemeen zou ik blij zijn mochten de esperantisten niet langer (alleen) in een parallel universum leven, met altijd dezelfde ondoeltreffende of zelfs averechts werkende pogingen om enige aandacht bij anderen te vinden. Wat ontbreekt zijn raakvlakken met de "buitenwereld" of minstens tijdelijke ontmoetingsplaatsen met de werkelijkheid. Zo'n ontmoetingsplaats probeerden Kurt Lhotzky als initiatiefnemer, Sandra Sochurek als proeflezer en ikzelf als vertaler te scheppen.

Op welke hindernissen – voor zover die er waren – is het project om een origineel Esperantowerk naar het Duits te vertalen, gestoten? Zijn er op een of andere manier vooroordelen opgedoken?
Tot op heden geen enkel. Integendeel, bij de uitgeverij vonden we alleen maar sympathie voor dit nieuwe – en vanzelfsprekend ietwat exotische – aspect. Overigens vindt de fascinatie zijn oorsprong in het feit dat het werk onder te brengen is bij het (voornamelijk) Duitstalige genre van de zogenoemde “arbeidersliteratuur”, die ooit bloeide in Wenen en enkele andere steden in Oostenrijk en Duitsland. De in 1934 verschenen roman is een echt unicum, want in die tijd al onderdrukten dictatoriale regimes in beide landen elke socialistische actie. Het is dus niet alleen het boek dat vandaag Esperanto kan dienen, maar Esperanto was ook erg belangrijk bij het tot stand komen van het werk.

Vandaag al kijken literatuurkenners reikhalzend uit naar de verschijning van “Turmstraße 4”, en die verdient en krijgt heel zeker aandacht. De echte uitdagingen zijn de voorstellingen aan het publiek, de besprekingen, de ontmoetingen met mensen uit het publiek. Gedurende mijn, tot nu toe 27-jarige carrière in het Esperanto-museum in Wenen, werd ik dikwijls geconfronteerd met vele vooroordelen over plan- en andere talen. Ik verheug me op de, hopelijk vele, gelegenheden om de meest drastische, verkeerde voorstellingen van Esperanto te weerleggen of minstens te corrigeren. En dat zonder blinde vurigheid of fanatisme, want zoals Herbert Mayer, de directeur van onze bibliotheek en museum, altijd placht te zeggen: “Om te werven voor Esperanto moet men geen propaganda verkopen, het volstaat erover te vertellen.”

Uit: Libera folio
vertaling:
Piet Glorieux

WAAROM EENS NIET CORRESPONDEREN... MET FRANKRIJK

Beste esperantisten,

Franse esperantisten worden vaak “bestempeld” als krokodillen en dat heb, ook ik, vaak moeten vaststellen.
Hoe groot was dan ook mijn verwondering bij mijn bezoek aan “Fleury- Aubrais”, een district van Orléans, dat – alvast de mensen in die club – niet zo kunnen worden bestempeld.
Zonder uitzondering spreken de mensen in die club het Esperanto volledig correct uit!
Dat is te danken aan de ongelooflijke inzet van de leerkracht van die club: Marcelle Provost, gade van Pierre Dieumegard.
Beiden had ik in het kasteel van Grésillon leren kennen, en het deed me dan ook groot genoegen Gerd naar me te zien schrijven dat zij in Pasporta Servo staan. Kortom, na een kort telefoontje kon ik hen bezoeken.
Wat voor een hartelijk bezoek werd het! Van een aanrader gesproken!

Dat hun cursus elk jaar een vijftiental mensen bereikt, was ook al mijn bewondering waard.
Dat het niet telkens ging om totale nieuwelingen, kon ik ter plaatse in de club vaststellen.
Meerdere leden komen er reeds jaren bijeen, wat maakt dat de verschillen in niveaus en leeftijden in de groep groot zijn.
Doch dat blijkt geen enkele hindernis te zijn voor hen.
Het is een haast familiale bijeenkomst, die hen allen graag wekelijks de nodige afstanden doet afleggen.
Meteen deed het me denken aan de “babilgrupo” van Ywona, waar sfeer en afgelegde afstanden vaak net zo groot zijn.

De ontvangst in die club liep onverhoopt hartelijk en ik voelde me zéér welkom, er was zelfs taart voorzien!
Natuurlijk wou ik ook van hen horen wat ik, als buitenlander, voor hun club kon betekenen.
En omdat ik het niet kon laten, Vlaamse zijnde, haalde ik ook lachend de ‘stempel’ aan, die Franse esperantogebruikers vaak krijgen.

Er werd met veel fierheid gewezen naar de, op dat vlak, zeer strenge aanpak van hun leerkracht, Marcelle dus, die ze allen op handen dragen.
En er werd, met schaamrood op de wangen, toegegeven dat er inderdaad véél ge- krokodil -d werd, als er zich geen anderstaligen bevonden in de club.
Iedereen was ervan overtuigd dat dit veroorzaakt werd door tekort aan oefeningen in het EO taal gebruik met gevolgen als: onzekerheid in het gebruik van Esperanto en dus ontbreken van zelfvertrouwen op dit vlak.
Ze beloofden mij en Marcelle om, althans in het vervolg tijdens de cursus, enkel Esperantoo te gebruiken.,
Die belofte hebben we dan meteen ook feestelijk, met die taart, gevierd.

Wat ze echter meteen op het puntje van hun stoelen

kreeg,, was mijn voorstel om te trachten een correspondentie tussen leerlingen, over de landsgrens heen, in beweging te krijgen, alvast tussen hen en Vlaanderen.
Dat voorstel werd met een daverend applaus, hoopvolle blikken en dikke knuffels ontvangen.
Dàt zou meteen ook méér tastbare zin geven aan hun moeite, om de taal onder de knie te krijgen, en voelbaar maken dat anderstaligen met hen in contact konden komen.

Velen zouden daardoor ook meer zelfvertrouwen krijgen. ook.
Sommigen vertelden dat ze best ook internationale bijeenkomsten zouden bezoeken mochten ze er buitenlanders van hun niveau kenden, bijvoorbeeld via correspondentie.
De hele club stond meteen achter dit initiatief, en wacht nu vol Hoop/Espero, op het welslagen van deze onderneming.
Zelf schrijf ik al regelmatig naar de club zelf dan, en krijg daar positieve reacties op terug.
De taak blijft om ook anderen ervan te overtuigen dat zulke contacten in ieders voordeel werken.
Vermits de mensen uit die clubs van diverse niveaus en leeftijden zijn, kunnen niet enkel beginnelingen, maar ook alle niveaus en leeftijden die wij kunnen bieden aan bod komen.
Neen, spijtig genoeg zijn er géén jonge “denaskuloj” onder hen – maar, die zouden geen cursus meer nodig hebben, nietwaar? Maar niets belet hen te schrijven.

Er gaan zelfs al stemmen op om dan ook eens een uitwisseling te houden, naar elkaar toe.
Mijn busje kent de weg naar hun club reeds, en ginds zijn er volop overnachtingsmogelijkheden voor esperantisten.
Hint.: een doel voor het het einde van het les?

De oproep luidt dus:
• Wie geeft de mensen uit de club van Fleury-les-Aubrais, hopende, vriendelijke esperantisten, échte zin, om vol te houden met Esperanto door internationaal contacten te leggen?
• Wie wil corresponderen met mensen van ginds?
• Welke leerkracht wil zelfs eventueel zijn/haar leerlingen mee aanzetten en ondersteunen in deze prachtige Esperanto-vriendendienst?
• Welke gemeente/groep wil verzusteren met Fleury-les- Aubrais?

Nicky Janssens
nicky24@telenet.be

Affichecollectie van het fonds Vanbiervliet

Het Esperanto-Fonds Cesar Vanbiervliet in Kortrijk bezit een collectie van honderden Esperanto-affiches, vanaf rond 1920 tot heden, met formaten van kleiner dan een A4 tot meer dan een meter hoog. Afbeeldingen ervan kunnen bekeken worden op www.flickr.com (gebruik de zoektermen 'afisho' en 'esperanto').

In 2011 werd er voor de eerste keer een inventaris van gemaakt, in de vorm van een tekstdocument met een beknopte beschrijving van elke affiche. Omdat er ondertussen veel affiches bij gekomen zijn, werd onlangs begonnen met het opnieuw klasseren ervan (een moeizame opdracht, gezien de beperkte werkruimte en de grote formaten). Na het klasseren zou een nieuwe inventaris gemaakt moeten worden, maar dan liefst in de vorm van een echte database waarin de beschrijving van de affiches op een gestructureerde manier geregistreerd kan worden. In de database zouden ook afbeeldingen (foto's of scans) van elke affiche opgenomen moeten kunnen worden, hetzij zelfgemaakte, hetzij links naar een website (ook in Wenen bevindt zich een grote affichecollectie, met deels dezelfde affiches, bijvoorbeeld http://data.onb.ac.at/rec/baa16902891). Er werd gezocht naar bestaande (open source-) software die als basis gebruikt zou kunnen worden voor de registratie van de collectie, maar tot dusver zonder resultaat. Dergelijke software zou ook nuttig zijn voor de andere deelcollecties van 'esperantaĵoj', zoals vlaggen, postkaarten, foto's…

Veel affiches zijn min of meer beschadigd, soms licht (afgescheurde hoeken), maar soms ook zo ernstig dat ze eigenlijk niet meer gemanipuleerd zouden mogen worden. Zou er een deskundige papierrestaurateur onder onze sympathisanten zijn?

Toen ik voor het eerst de grote etalage van ons nieuwe gebouw in de Lange Beeldekensstraat zag, had ik onmiddellijk het idee dat dit een mooie plaats zou zijn om de mooiste stukken van de collectie aan een ruim publiek te tonen. Misschien kan het zelfs een bescheiden inkomstenbron zijn: de art-deco-affiches uit de jaren 1930 kunnen een ruim publiek aanspreken en met de huidige digitale mogelijkheden kunnen de originelen geretoucheerd en voor een redelijke prijs afgedrukt worden.

Roland Rotsaert

ANTWERPEN

Cultuurmarkt 2017
Zoals elk jaar hebben we deelgenomen aan de Cultuurmarkt met onze informatiestand op het Steenplein. Dat is een gereserveerde plaats voor verenigingen vorming en voor dansscholen.
Ons doel is het verspreiden van informatie voor het grote publiek over de mogelijkheden van Esperanto aan de hand van een eerste lesje op het grote didactische bord. We tonen een keuze van boeken en Cd's en noteren adressen van geïnteresseerden voor een taalcursus.
De organiserende instantie PROSPEKTA bedankte ons als volgt:
"*Afgelopen Cultuurmarkt was een succes. De gezellige infomarkt en de gratis optredens lokten opnieuw 150.000 mensen naar de zonnige Antwerpse binnenstad. De bezoekers gingen huiswaarts met een stevige portie goesting en een zak vol inspiratie om hun agenda voor de volgende maanden te vullen. Dit was nooit gelukt zonder jouw deelname aan de infomarkt. Heel erg bedankt om er mee een schitterende Cultuurmarkt van te maken: inspirerend voor de bezoekers, (hart)verwarmend voor de cultuursector.*
Cultuurmarkt was een succes, dankzij jou!"

Nia varbado por Esperanto en Cultuurmarkt okazis en tre bonaj cirkonstancoj: estis bona teamo, estis bela vetero kaj multaj interesitoj.
Mi dankas al ĉiu helpanto de la budo starigita sur Steenplein de la mateno ĝis la vespero: estis Cyreen, Yves, Christiane, Mireille, Raf, Ite, Alex kaj Piet.
Kaj dankon al Ella kiu akceptis klubanojn en la nova Esperanto-centro en Lange Beeldekensstraat pro la posttagmeza somera festo.
Okazis informado pri Esperanto kaj montrado de la revuoj *Monato* kaj *Horizon.taal* kaj ni speciale informis pri la nova Esperanto-kurso kiun Yves Nevelsteen organizos.
Krome ni denove akceptis volonte infanojn kiuj volis fari etan taskon por ricevi poste premion en la tiel nomata «vliegroute».
Mi faris fotojn pri tiu ĉi tago kiuj estas videblaj en la albumo kiun vi vidos pere de la ligilo al nia kluba paĝo:
http://esperanto-antwerpen.weebly.com/cultuurmarkt-2017.html

Eddy Van den Bosch

GENT

Samen met meer dan 100 verenigingen, was de Gentse Esperantogroep "La Progreso" opnieuw deelnemer aan de Gentse **Cultuurmarkt**.
Gezien die samenvalt met de start van het Muziekfestival Van Vlaanderen, was er heel veel volk op de been.

Onze stand op de Kouter werd dan ook druk bezocht en de aanwezige clubleden konden heel wat reclamemateriaal kwijt dankzij het didactich paneel waarmee Arie Bouman op een uinodigende manier de mensen lokte.

Gezondheidsbeurs te Gent
Dank zij Nicky Janssens en met de hulp van enkele FEL-leden werd ook daar een Esperantostand georganiseerd. Gezien we niet echt bij het thema gezondheid thuis waren kwamen er soms verwonderde reacties maar we mogen tevreden zijn over de belangstelling.

VERDAJ SKOLTOJ

De la 26a de aŭgusto ĝis la 2a de sepetembro okazis la tendumado de la Verdaj Skoltoj: 5 estroj, 20 adoleskuloj el ĉiuj regionoj de Belgio kaj Germanio, Nederlando, Hispanio, luksemburgo kaj Usono.
Ĝi estis tre sukcesa kaj plenplena da neforgesblaj momentoj. Pli da fotoj kaj vortoj sur:
www.verdajskoltoj.net

CLUBPROGRAMMA'S

Tenzij anders vermeld zijn alle vergaderingen gratis en voor iedereen toegankelijk. Let wel dat de meeste activiteiten in het Esperanto plaatsvinden. Uiteraard zijn we steeds bereid geïnteresseerde bezoekers in het Nederlands te woord te staan De cursusinfo vind je vooraan in dit nummer..

ANTWERPEN – La Verda Stelo, Esperanto Antwerpen vzw (esperanto-antwerpen.weebly.com/)
Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Lange Beeldekensstraat 169, 2060 Antwerpen, telkens op vrijdagavond om 20.00 uur
Vrijdag 3 november: Eddy Van den Bosch presenteert de populaire "RISKO quiz".
Vrijdag 10 november: van 18:00 uur tot 19:30 uur: Yves Nevelsteen leidt de cursus voor beginners.
Vrijdag 10 november: Leontine Janssens en Nicky Janssen "Het maken van wenskaarten"
Zondag 12 november: van 14.00 uur tot 17.00 uur: *HERFSTFEEST.*
Yves Nevelsteen leert ons diverse mogelijkheden van het internet om interessante websites en applicaties over Esperanto te vinden. Eigen computer, tablet of smartfone meebrengen is handig. Maar wie informeel wil praten met vrienden is ook welkom.
Vrijdag 17 november: Voordracht door Frans Meul over "Wandelingen volgens GR-wegen".
Vrijdag 24 november: Voordracht door Maria Belosevic (HR) over "Kroataj urboj, kulturo kaj tradicioj".
Vrijdag 1 december: Voordracht door Helmut Klunder (DE) over "Oost Friese eilanden en de invloed van de getijden".
Vrijdag 8 december: van 18:00 uur tot 19:30 uur: Yves Nevelsteen leidt de cursus voor beginners.
Vrijdag 8 december: Programma nog te bepalen
Vrijdag 15 december: Clublokaal gesloten.
We nemen op 16 december deel aan het Zamenhoffeest in Brussel.
Vrijdag 22 december: van 18:00 uur tot 19:30 uur: Yves Nevelsteen leidt de cursus voor beginners.
Vrijdag 22 december: Voordracht door Lode Van de Velde over de Japanse taal.
Vrijdag 29 december: Deelnemers brengen een korte tekst in Esperanto mee om voor te lezen.

BRUGGE- Paco kaj Justeco
(http://www.esperanto.be/brugge)
Info bij Heidi Goes. heidi.goes@gmail.com

BRUSELO- Esperantista Brusela Grupo vzw
(www.esperantobruselo.org)
Bijeenkomsten in Cultuurcentrum De Pianofabriek (Fortstraat 35, 1060 Sint-Gillis), lokaal Casablanca 2, om de andere woensdag van 18.30 uur tot 20.30 uur.
De groep organiseert ook cursussen voor beginners en gevorderden. Info over cursussen en bijeenkomsten bij Françoise Pellegrin,
fransuaz@esperantobruselo.org, *tel. 02 / 358 27 28*
Elke tweede maandag van de maand van 19.00 uur tot 22.00 uur: gezellige eet- en babbelgelegenheid met "La Babilemaj Spagetoj". Inlichtingen bij Nicolas de Buyl, nikolao@esperantobruselo.org
woensdag 8 november: Voordracht over het dichten van haiku's door Lode Van de Velde.
*woensdag 22 november:*Voordracht door Marija Belošević nog te bevestigen.
woensdag 6 december: Voordracht door Bernard-Regis Larue over "Bertha Kinsky von Wchinitz und Tettau".
***Zaterdag 16 december* van 11.30 uur tot 17.00 uur: nationaal zamenhoffeest in zaal Zabriskie Point,(kelderverdieping van de Pianofabriek)**
woensdag 20 december: Voordracht nog te bepalen.

Kunvenoj en Kulturcentro De Pianofabriek (Fortstraat 35, 1060 Sint- Gillis), salono Casablanca 2, ĉiun duan merkredon de 18:30 ĝis 20:30.
La grupo organizas kursojn por komencantoj kaj progresantoj. Informoj pri kursoj kaj kunvenoj ĉe Françoise Pellegrin,
fransuaz@esperantobruselo.org, tel. 02 / 358 27 28
Ĉiu dua lundo de 19:00 ĝis 20.00.: Manĝ- kaj babilebleco kun la "Babilemaj Spagetoj". Informoj ĉe Nicolas de Buyl, nikolao@esperantobruselo.org
Merkredon la 22an de novembro: Prelego de Marija Belošević, ankoraŭ konfirmenda.
Merkredon la 6an de decembro: Prelego de Bernard-Regis Larue pri "Bertha Kinsky von Wchinitz und Tettau".
***Sabaton la 16an de decembro* de 11:30 ĝis 17:00: belga Zamenhoffesto en salono Zabriskie Point, (subtera etaĝo de la Pianofabriek)**
Merkredon la 20an de decembro: Prelego difinenda.

DILBEEK
Conversatiegroep in ontmoetingscentrum Westrand, Kamerijklaan 46, 1700 Dilbeek (bereikbaar via bus 129 vanuit het Noordstation of bussen 136-137 vanuit het Zuidstation). Zie: www.westrand.be.
Net zoals voorheen vindt die in 2017 plaats op de eerste

zaterdag van de maand, van november tot december, telkens van 14.00 uur tot 16.00 uur. Meld je bij voorkeur aan bij de animator Marc Demonty, tel. 02 / 569 31 33.
Konversacia rondo en Ontmoetingscentrum Westrand, Kamerijklaan 46, 1700 Dilbeek (atingebla i.a. per buso 129 el la Norda kaj busoj 136-137 el la Suda stacidomo). Vidu www.westrand.be.
Ĝi okazos en 2017 kiel antaŭe, kutime la unuan sabaton de la monato, de novembro ĝis decembro, ĉiam de 14:00 uurĝis 16:00. uur
Prefere anoncu vian partoprenon telefone al la animatoro Marc Demonty, tel. 02 / 569 31 33.

GENT- La Progreso (http://www.esperanto.be/gent)
Clubvergadering in ons lokaal La Progreso, Peter Benoitlaan, 117 9050 Gentbrugge: Iedere vierde vrijdag van de maand om 20.00 uur.
Inlichtingen bij Katja Lödör , tel. 09 / 230 16 77.
Vrijdag 24 november: Arie Bouman vertelt over zijn belevenissen in Zuid Korea met veel beeldmateriaal.
In december verkiezen wij andere clubs te bezoeken; aanrader het Zamenhoffeest te Brussel.

KALMTHOUT- La Erikejo (http://users.telenet.be/La.Erikejo/index.htm)
Bijeenkomsten in het Parochiecentrum van Heide, elke derde donderdag van de maand tussen 19.30 en 21.30 uur
Onze bijeenkomsten gaan normaal door in het Parochiecentrum Heide-Kalmthout, Heidestatieplein, derde donderdag van de maand, tussen 19.30 uur en 21. 30 uur.
Donderdag16 november: Johan brengt een lezing met als titel : "Albanië, land van contrasten ?" Dat belooft mooi en boeiend te worden, want Albanië is zeker een buitenbeentje in Europa en onbekend voor de meesten van ons.
Zaterdag 16 december: Deelname aan het Zamenhoffeest te Brussel.

KORTRIJK- Koninklijke Esperantogroep La Konkordo (www.esperanto-kortrijk.info)
Bijeenkomsten in het Groeningeheem, Passionistenlaan 1 te Kortrijk elke vierde dinsdag van de maand van 19.30 uur tot 21.30 uur. Indien de vierde dinsdag een feestdag is, dan op de derde dinsdag.
Contact via e-mail piet.glorieux@gmail.com en esperantokortrijk@hotmail

LEUVEN-Vespero 3000 (esperanto3000.be)
Bijeenkomsten in het Cultureel Centrum Romaanse Poort, Brusselsestraat 63, 3000 Leuven, tweede woensdag van de maand om 19.45 uur; de lezingen beginnen om 20.00 uur.
Woensdag 8 november: Programma nog te bepalen.
Woensdag 13 december: Programma nog te bepalen.

OOSTENDE -La Konko (flandrio@hotmail.be)
In Ontmoetingscentrum De Boeie, Kerkstraat 35.
Elke ma. 16.00 tot 17.00 uur: Esperantocursus beginners
Elke maandag van 13.00 uur tot 14.00 uur: Esperantocursus 2e jaar
Conversatieavond voor gevorderden: maandagen 13 en 27 nov en 11 dec van 17.00 uur tot 19.00 uur.

PEER- Limburga Esperanto Asocio
De Limburgse Esperanto Vereniging (LEV) organiseert activiteiten in het Cultuurcentrum 't Poorthuis, Zuidervest 2A Peer. Info: henri.schutters@skynet.be.
Donderdag 30 november: Zangavond onder leiding van P. Hotterbeekx
Donderdag 14 december: Zamenhoffeest in Brasserie Max onder leiding van A. Olyslagers.

TIENEN- La Hirundo (www.tienen.be/la-hirundo)
Vrijdag 10 november om 19.00 uur: Ter afsluiting van 25 jaar "La Hirundo": Gezamenlijk etentje in restaurant "Kopenhagen", Vierde Lancierslaan 40 Tienen.
Inschrijving ten laatste op 1 november.
Info: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen, tel.: 016 / 81 52 46 of bert.boon@skynet.be of post@lahirundo.be.
Bijeenkomst (vespero): elke laatste maandag van de maand. Programma op aanvraag.

TURNHOUT
Wekelijks samenkomst op donderdag voormiddag tijdens het schooljaar.
Activiteiten: praten, lezen met gebruik van Horizontaal en Monato.
Contact: Maria Dom, de.groot-dom@telenet.be

VERDAJ SKOLTOJ (www.verdajskoltoj.net))
De Verdaj Skoltoj (Groene Scouts) bieden scouting zonder grenzen in het Esperanto aan. De deelnemers zijn tussen de 11 en 17 jaar. Ze komen uit Brussel, Vlaanderen, Wallonië, Frankrijk, Nederland, Luxemburg, Duitsland en soms zelfs van verder! We komen 6 tot 7 weekends per jaar samen en organiseren een kamp van één week in de zomer. Iedereen is welkom, het eerste weekend is gratis! Voorkennis van het Esperanto is niet noodzakelijk.
Ze organiseren jaarlijks PEKO (Esperanto-Voorjaarsbijeenkomst). Houd alvast woensdag 9 tot zondag 13 mei 2018 vrij.

De Verdaj Skoltoj (Groene Scouts) ofertas Esperantan skoltismon sen limoj. La partoprenantoj estas inter 11 kaj 17 jaraj. Ili venas el Bruselo, Flandrio, Valonio, Francio, Nederlando, Luksemburgo, Germanio kaj kelkfoje eĉ de pli malproksime!
Ni renkontiĝas 6 ĝis 7 semajnfinojn dum unu jaro kaj organizas kampadon dum unu semajno en la somero. Ĉiu bonvenas, la unua semajnfino estas senpaga! Komencantoj bonvenas.
Ili organizas ĉiu jare PEKO-n (Printempa Esperanto-Kunveno). Tenu jam libera, merkredon la 9an ĝis sabato la 13a de majo.

Horizon-TAAL
Tweemaandelijks tijdschrift / ISSN - 0772 - 540
Vlaamse Esperantobond vzw
Lange Beeldekensstraat 169, BE- 2060 Antwerpen
Afgiftekantoor 260 Antwerpen X - Erkenningsnummer P004200

BB-PP
BELGIË(N)-BELGIQUE

Contactadressen in Nederland

hhttp://www.esperanto-nederland.nl/ned/regionale-groepen.php

ALKMAAR
Marijke Lathouwers, Kruiszwin 1205, NL-1788 LE Julianadorp tel. +31(0)223 643 781, alkmaro@ziggo.nl

EINDHOVEN
Jeannette Bosse, Veld. Montgomerylaan 361, NL-5612 BH Eindhoven tel.+31(0)402 113 344, jeannette.bosse@tiscali.nl

NOORD-NEDERLAND
Ineke Emmelkamp Arubastraat 12, NL-9715 RW Groningen, tel. +31(0)50 505 718 842, info@esperanto-info.nl

HAARLEM
Corrie Kwantes, Marnixstraat 57, NL-2023 RB Haarlem tel. +31(0)235 276 561

HELMOND
Toine Gremmen, Nassaustraat 3, NL-5707 HL Helmond tel. +31(0)492 544 472, info@twangremmen.nl

NIJMEGEN
Klubo Zamenhof,Jan Bemelmans, Zwanenveld 2287, NL-6538 PS Nijmegen, tel. +31(0)243 882 926
jan.bemelmans2@gmail.com

Contactadressen in Vlaanderen

ANTWERPEN
Esperanto-Antwerpen, p/a Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, tel. 03 / 234 34 00, esperanto-antwerpen@esperanto.be
La Verda Stelo: Ella Strug (voorzitter)

BRUGGE
Paco kaj justeco, Heidi Goes, Assebroeklaan 2, 8310 BE-Brugge, tel. 050 / 67 51 78, heidi.goes@gmail.com

GENT
La Progreso, Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, BE-9050 Gentbrugge, tel. 09 230 16 77, gent@esperanto.be

KALMTHOUT
La Erikejo, Mireille Smet-Storms, Douglaslaan 14, BE-2950 Kapellen, tel.: 03 / 666 83 19, mireillestorms@hotmail.com

KORTRIJK
La Konkordo, Piet Glorieux, Pastoor Blanckestraat 8 bus 0201, BE-8610 Kortemark, tel.: 051 / 62 39 28, piet.glorieux@gmail.com,
Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, BE-8500 Kortrijk, tel. 056 20 07 96, esperantokortrijk@hotmail.com

LEUVEN
Esperanto 3000, Roger Goris, rue Ménadastraat 44, BE-1320 Hamme-Mille, tel. 010 86 01 12, goris.r@skynet.be

LIMBURG
Limburgse Esperantovereniging
Henri Schutters, Panhovenstraat 10, BE-3930 Peer, tel. 011 63 55 92, henri.schutters@skynet.be

DILBEEK
Marc Demonty, Schoolstraat 3, BE-1700 Dilbeek, tel. 02 569 31 33

OOSTENDE
La Konko, Anne Brabant, anne.brabant@telenet.be
Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, BE-8400 Oostende, tel. 0486 36 23 65, flandrio@hotmail.be

ROESELARE / TIELT zie **KORTRIJK**

TIENEN
La Hirundo <http://www.lahirundo.be> Info: Bert Boon, Merelhof 8, BE- 3300 Tienen, tel. en fax: 016 81 52 46, post@lahirundo.be

TURNHOUT
Maria Dom, Tuinbouwstraat 14, BE-2300 Turnhout, tel. 014 41 72 92, de.groot-dom@telenet.be

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra EsperantoLigo
Lange Beeldekensstraat 169, BE- 2060 Antwerpen, tel. 03 234 34 00
info@fel.esperanto.be, www.esperanto.be

ILEI-Belgio (Esperanto-leraars): Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, 8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65, flandrio@hotmail.com

Verdaj Skoltoj
ruelle de Thuin 20, BE-6540 Lobbes, tel. 071 16 53 95 kaj 0485 517 552; info@verdajskoltoj.net, www.verdajskoltoj.net

Association pour l'Espéranto,
p/a Marcel Delforge, rue des Glacières 16, BE-6001 Charleroi (Marcinelle), tel. + fax: 071 43 14 13, mardelforge@brutele.be, http://esperanto-wallonie.be/

Esperantista Brusela Grupo vzw (EBG)
sekretariejo: p/a Yves De Keyzer, Perkstraat 78, BE-1630 Linkebeek tel.: 0498 04 00 95; sekretario@esperantobruselo.org
Françoise Pellegrin, Eiklaan 14, BE-1640 Sintt-Genesius-Rode

Belga Esperanto Fervojista Asocio (Spoorwegesperantisten), Lucien De Sutter, Stockholmstraat 49 bus 2, BE-8400 Oostende, tel. 059 50 18 25

Esperanto Nederland, secretaris, Pieter Engwirda
Wighenerhorst 49, NL-6603 KH Wijchen,Tel.+31(0)24 645 51 33
sekretario@esperanto-nederland.nl

Hoofdkantoor van de Esperanto WereldVereniging/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: +31(0)104 361 044, uea@co.uea.org

Bestuursleden van FEL

Voorzitter:	Ivo Vercammen
Secretaris:	Nicky Janssen
Penningmeester:	Kevin de Laet
Bestuursleden:	Griet Symoens, Cyreen Knockaert, Eddy Van den Bosch, Henri Schutters en Johan Van Eenoo

Met steun van de Vlaamse Gemeenschap: giften van minstens 40 euro zijn fiscaal aftrekbaar van belastbaar inkomen